

Ed 1125
SHAKESPEARE,

William

CUM VĂ PLACE

COMEDIE ÎN 5 ACTE

Traducere din limba engleză în forma originală
de PETRE GRIMM



FUNDAȚIA REGALĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ
BUCUREȘTI 1942

CUM VĂ PLACE

Biblioteca Centrală Universitară

BUCUREȘTI

Cota

I 119184

Inventar

797 385

RUF 662

RC 286/11

S'AU TRAS DIN ACEASTĂ CARTE, PE
HÂRTIE VIDALON VĂRGATĂ, DOUĂZECI
ȘI ȘEASE DE EXEMPLARE NEPUSE ÎN
COMERȚ, NUMEROTATE DE LA 1-26

B.C.U. "Carol I" Bucuresti



C797385

T 119184

PERSOANELE

Ducele exilat.

Frederick, ducele uzurpator, fratele său.

Amiens }
Jaques } nobili în serviciul ducelui exilat.

Le Beau, curtean în serviciul lui Frederick.

Carol, luptător în serviciul lui Frederick.

Oliver }
Jaques } fiii lui Sir Rowland de Boys.
Orlando }

Adam }
Dennis } servitorii lui Oliver

Tocilă ¹⁾, un nebun.

Părintele Răstălmăcilă, un preot.

Corin }
Silvius } păstori.

William, un țaran îndrăgostit de Audrey.

O persoană reprezentând pe Hymen.

Rozalinda, fiica ducelui exilat.

Celia, fiica ducelui Frederick.

Phebe, o păstoriță.

Audrey, o țărăncă.

Nobili, copii de casă, servitori, etc.

SCENA: Casa lui Oliver; Curtea ducelui Frederick; Pădurea Ardenilor.

¹⁾ În original *Touchstone*, care înseamnă « Piatră de Incercare ». L-am înlocuit cu acest nume, mai potrivit în românește, având în vedere pasagiul în care se spune că « totdeauna prostia nebunului este un fel de *tocilă* care ne ascute mintea ».

De asemenea am tradus pe *Sir Oliver Martext* cu un corespondent potrivit în românește, *Părintele Răstălmăcilă*.

CUM VĂ PLACE

ACTUL I

ACTUL I

SCENA I

Grădina casei lui Oliver.
Intră Orlando și Adam.

ORLANDO

Așa, după cât mi-aduc aminte, Adame, tata mi-a lăsat prin testament doar o biată mie de coroane, și, după cum spuseși, l-a legat cu limbă de moarte pe fratele-meu să mă crească bine; și de aci începe necazul meu. Pe fratele meu Jaques îl ține la școală, și se zice că face minuni la învățătură, cât despre mine, mă ține aici acasă ca pe un țăran, sau ca să spun întocmai cum este, mă ține aici fără nici o creștere; că, zău, creștere se cheamă aceasta pentru un băiat de neam ca mine, când mă ține ca pe o vită în staul? Până și caii lui sunt mai bine îngrijiți, căci pe lângă că e mai darnic cu hrana lor, îi învață cum să alerge și în acest scop le tocmește călăreți plătiți scump; dar eu, fratele lui, doar cresc aici la el și nimic mai mult, și pentru aceasta chiar dobitoacele care stau pe grămezile lui de gunoi îi sunt mai îndatorate decât mine.

Pe lângă nimica asta toată pe care mi-o dă cu atâta îmbelșugare, prin purtarea lui el parcă vrea să-mi ia chiar și ceea ce natura mi-a dăruit: mă pune să mă-nânc cu slugile, mă înlătură din locul convenit unui frate, și, pe cât îi stă în putință, caută să mă înjosească prin creșterea pe care mi-o dă. Asta-i ceea ce mă doare, Adam, și sufletul tatălui meu, care cred că este în mine, începe să se răzvrătească împotriva acestei robii; nu vreau s'o mai îndur, deși nu știu încă niciun mijloc potrivit pentru a scăpa de ea.

ADAM

Iată vine stăpânul meu, fratele d-voastră.

ORLANDO

Stai de o parte, Adam, și ai să auzi cum o să mă muștruluiască.

(Intră Oliver)

OLIVER

Ei domnule! Ce faci aici?

ORLANDO

Nimic, nu m'a învățat nimeni să fac ceva.

OLIVER

Ce strici atunci, domnule?

ORLANDO

Doamne! vă ajut și eu cu lenea mea să stricați ceea ce a făcut Dumnezeu, pe bietul, nevrednicul vostru frate.

OLIVER

Găsește-ți ceva mai bun de lucru, bată-te Dumnezeu,

ORLANDO

Vrei să-ți păzesc porcii și să mănânc tărâțe cu ei? A cui parte din avere am risipit-o, ca s'ajung în halul acesta?

OLIVER

Știi unde te afli, domnule?

ORLANDO

O, foarte bine, domnule; aici, în grădina dumitale.

OLIVER

Știi înaintea cui stai, domnule?

ORLANDO

Cum nu, mai bine decât mă știe pe mine acela înaintea căruia mă aflu. Eu știu că ești fratele meu mai mare, și s'ar cuveni, pentru sângele ce-l ai, să-ți dai și dumneata seama de aceasta. Legea popoarelor îți recunoaște mai mult drept decât mie, pentru că ești

întâiul născut; însă aceeași datină nu mă lipsește nici pe mine de sângele meu, chiar de ar fi douăzeci de frați între noi; am și eu în sângele meu tot atâta dela tatăl meu ca și dumneata, deși recunosc că faptul de a fi venit pe lume înaintea mea te apropie mai mult de cinstea ce i se cuvine lui acum.

OLIVER

Ce spui, băiete?

ORLANDO

Stai, stai, nene, ești prea tânăr pentru așa ceva.

OLIVER

Indrăznești să pui mâna pe mine, nemernicule?

ORLANDO

Eu nu sunt un nemernic, eu sunt fiul cel mai tânăr al lui Sir Rowland de Boys; el a fost tatăl meu și de trei ori nemernic e acel ce spune că un astfel de tată a putut da naștere unor nemernici. De n'ai fi fratele meu, n'aș lua mâna aceasta din gâtulejul tău până ce astălaltă nu ți-ar fi smuls afară limba pentru ceea ce-ai spus; ți-ai bătut joc de tine însuși.

ADAM

Scumpii mei stăpâni, liniștiți-vă; în amintirea tatălui vostru împăcați-vă

OLIVER

Dă-mi drumul, îți spun.

ORLANDO

Nu, până n'oi avea eu poftă; ai să mă ascuți. Tatăl meu te-a însărcinat prin testamentul lui să-mi dai o bună creștere; tu m'ai crescut ca pe un țăran, întunecând și ascunzându-mi toate însușirile ce se cuvin unui nobil. Duhul tatălui meu se deșteaptă puternic în mine, și nu vreau să mai îndur aceasta. De aceea, ori mă lași să învăț și eu ce se cade să știe un nobil, ori îmi dai bruma de avere ce mi-a lăsat-o tata prin testament și cu aceasta m'oi duce să-mi caut norocul.

OLIVER

Și ce vrei să faci? Să cerșești, după ce vei risipi-o? Bine, domnule, intră în casă, nu vreau să mă mai necăjesc cu dumneata; o să ai o parte din moștenirea dumitale; te rog, dă-mi drumul.

ORLANDO

Nu vreau să te supăr mai mult decât am nevoie pentru binele meu.

OLIVER

Du-te cu el, câine bătrân!

întâiul născut; însă aceeași datină nu mă lipsește nici pe mine de sângele meu, chiar de ar fi douăzeci de frați între noi; am și eu în sângele meu tot atâta dela tatăl meu ca și dumneata, deși recunosc că faptul de a fi venit pe lume înaintea mea te aporie mai mult de cinstea ce i se cuvine lui acum.

OLIVER

Ce spui, băiete?

ORLANDO

Stai, stai, nene, ești prea tânăr pentru așa ceva.

OLIVER

Indrăznești să pui mâna pe mine, nemernicule?

ORLANDO

Eu nu sunt un nemernic, eu sunt fiul cel mai tânăr al lui Sir Rowland de Boys; el a fost tatăl meu și de trei ori nemernic e acel ce spune că un astfel de tată a putut da naștere unor nemernici. De n'ai fi fratele meu, n'aș lua mâna aceasta din gâtulejul tău până ce astălaltă nu ți-ar fi smuls afară limba pentru ceea ce-ai spus; ți-ai bătut joc de tine însuși.

ADAM

Scumpii mei stăpâni, liniștiți-vă; în amintirea tatălui vostru împăcați-vă

OLIVER

Dă-mi drumul, îți spun.

ORLANDO

Nu, până n'oi avea eu poftă; ai să mă ascuți. Tatăl meu te-a însărcinat prin testamentul lui să-mi dai o bună creștere; tu m'ai crescut ca pe un țăran, întunecând și ascunzându-mi toate însușirile ce se cuvin unui nobil. Duhul tatălui meu se deșteaptă puternic în mine, și nu vreau să mai îndur aceasta. De aceea, ori mă lași să învăț și eu ce se cade să știe un nobil, ori îmi dai bruma de avere ce mi-a lăsat-o tata prin testament și cu aceasta m'oi duce să-mi caut norocul.

OLIVER

Și ce vrei să faci? Să cerșești, după ce vei risipi-o? Bine, domnule, intră în casă, nu vreau să mă mai necăjesc cu dumneata; o să ai o parte din moștenirea dumitale; te rog, dă-mi drumul.

ORLANDO

Nu vreau să te supăr mai mult decât am nevoie pentru binele meu.

OLIVER

Du-te cu el, câine bătrân!

ADAM

«Câine bătrân» asta mi-e răsplata? Foarte adevărat, mi-am pierdut dinții în slujba voastră. O, vechiul meu stăpân, Dumnezeu să-l odihnească! El n'ar fi spus o vorbă ca asta.

(Orlando și Adam ies)

OLIVER

Așa stă treaba? Incepi să mă ameninți? Găsesc eu leac împotriva obrazniciei, și n'am să-ți dau nici mia de coroane. Hei, Dionisie!

(Intră Dionisie)

DIONISIE

M'ați chemat, Măria-voastră?

OLIVER

N'a fost pe aici Carol, atletul ducelui, ca să vorbească cu mine?

DIONISIE

Dacă doriți, e aici la ușă și stăruie să-l las să intre.

OLIVER

Cheamă-l încoace. (Dionisie iese). Are să fie un mijloc bun; mâine e lupta.

(Intră Carol)

CAROL

Bună dimineața, Măria voastră.

OLIVER

Ia spune, domnule Carol, ce noutăți noi-nouțe pe la curtea cea nouă?

CAROL

Nu e nimic nou pe la curte, Măria ta, decât toate cele vechi: și anume, că ducele cel bătrân e surghiunit de fratele său mai tânăr și trei sau patru curteni credincioși au plecat cu el de bună voie în surghiun, iar moșiile și veniturile lor îmbogățesc acum pe noul duce și acesta în schimb le dă toată libertatea să pribegească unde vor.

OLIVER

Poți să-mi spui dacă și Rozalinda, fiica ducelui, a fost surghiunită împreună cu tatăl ei?

CAROL

O nu; căci fiica ducelui, vara ei, cu care a fost crescută împreună încă din leagăn, o iubește atât de mult, încât ar fi urmat-o în exil, sau ar fi murit, de-ar fi rămas fără dânsa. Rozalinda este la curte și unchiul ei o iubește ca și pe fiica lui, și niciodată două fete nu s'au iubit atât de mult.

OLIVER

Și acum unde o să trăiască ducele cel bătrân?

CAROL

Se zice că s'a și așezat în pădurea Ardenilor împreună cu o mulțime de tovarăși veseli; acolo ei trăiesc ca vechiul haiduc al Angliei, Robin Hood. Se zice că o mulțime de tineri nobili aleargă la el în fiecare zi și că-și petrec timpul fără griji, ca în vremea de aur.

OLIVER

Ia spune, mâine te lupți înaintea noului duce?

CAROL

Chiar așa domnule; și tocmai veneam să vă aduc ceva la cunoștință. Mi s'a dat să înțeleg, domnule, în taină, că fratele dumneavoastră mai mic, Orlando, are de gând să vie travestit ca să încerce o trântă cu mine. În lupta de mâine, domnule, faima mea va fi în joc și cel ce va scăpa fără o mână sau un picior rupt a scăpat ieftin. Fratele dumneavoastră este însă tânăr și plăpând, din dragoste pentru dumneavoastră, mi-ar părea rău să-l dobor, așa cum o va cere onoarea mea, dacă el intră în luptă; de aceea, de dragul dumneavoastră, am venit aici să vă aduc la cunoștință aceasta, așa ca ori să-l abateți dela gândul lui, ori să primiți fără supărare nenorocirea în care se aruncă, întru cât și-o caută singur și cu totul împotriva voinței mele.

OLIVER

Carol, îți mulțumesc pentru dragostea ce-mi porți și pe care vei vedea că o voi răsplăti cu prisosință. Am aflat și eu gândul fratelui meu și pe sub mână am căutat să-l întorc dela hotărîrea lui, dar n'a fost chip. Ți-o spun, Carol, el este cel mai încăpățânat tânăr din Franța, plin de ambiție, un om care pizmuiește însușirile bune ale oricui, un ticălos și un păcătos uneltitor împotriva mea, fratele lui bun. De aceea, fă cum vrei, ba mi-ar părea bine să-i rupi chiar gâtul. Și să bagi bine de seamă, căci dacă cinstei lui i-aduci doar o ușoară atingere, ori dacă nu câștigă victorie deplină împotriva-ți, va întrebuița otrava, sau te va prinde într'o cursă prin viclenie și nu te va slăbi până ce nu-ți va lua viața prin vreun mijloc oarecare. Căci, îți spun drept, și îți vorbesc aproape cu lacrimile în ochi, nu mai este în ziua de azi nimeni așa de tânăr și așa de ticălos ca el. Ți vorbesc despre el doar ca un frate, dar, dacă aș sta să ți-l zugrăvesc așa cum e, ar trebui să roșesc și să plâng, iar tu ai încremeni de uimire.

CAROL

Imi pare grozav de bine că am venit pe la dumneavoastră. De cumva vine mâine, îi plătesc eu; dacă o mai umbla el pe picioarele lui, eu nu mă mai lupt în viața mea pentru vr'un premiu, și acum Dumnezeu să vă ție, Măria-voastră!



OLIVER

Umblă sănătos, dragă Carol. (Carol iese). Acum am să ațât pe zvăpăiatul de frate-meu; nădăjduiesc să scap odată de el; căci nu știu de ce în sufletul meu nu urăsc pe nimeni mai mult decât pe el. Și totuși e nobil, deși n'are școală, e destul de învățat, e plin de gânduri frumoase, și ca prin farmec e iubit de toată lumea, și până într'atât a câștigat inima tuturor, mai ales a oamenilor mei, care îl cunosc mai bine, încât eu sunt cu totul disprețuit; dar n'o să mai meargă mult așa; luptătorul acesta o să limpezească tot. Nu-mi mai rămâne decât să-l întărât la luptă pe băiat; mă duc chiar acum.

(Iese)

SCENA II

O pajiște înaintea palatului ducelui.

Intră Celia și Rozalinda.

CELIA

Te rog, Rozalindă, scumpă verișoară, fii veselă.

ROZALINDA

Scumpă Celia, eu arăt mai multă veselie decât am în suflet, și tu ai vrea încă să fii și mai veselă? Dacă nu mă poți învăța cum să uit pe un tată surghiunit, nu trebuie să-mi ceri să mă gândesc la cine știe ce plăceri grozave.

CELIA

După cum văd tu nu mă iubești tot atât de mult, cum te iubesc eu pe tine. Dacă unchiul meu, tatăl tău exilat, ar fi exilat el pe unchiul tău, tatăl meu, ducele, și dacă tu ai fi rămas cu mine, inima mea, de dragul tău, ar fi putut socoti pe tatăl tău drept al meu; tot așa ai face și tu dacă iubirea ta pentru mine ar fi tot atât de adevărată cât este a mea pentru tine.

ROZALINDA

Bine, am să uit starea în care mă aflu, ca să mă bucur de a ta.

CELIA

Tu știi că tata n'are alt copil decât pe mine, și nici nu sunt semne că va mai avea; într'adevăr, când va muri, tu vei fi moștenitoarea lui, căci ce a luat el dela tatăl tău cu sila, îți voi înapoia eu prin dragostea mea; pe cinstea mea, așa voi face; și dacă-mi voi călca jurământul, să mă prefac într'o dihanie. Așa dar, draga mea Roză, scumpa mea Roză, fii veselă!

ROZALINDA

De-acum așa voi face, verișoară, hai să ne gândim la niscaiva jocuri. Ia să vedem, ce-ai zice dacă ne-am juca de-a dragostea?

CELIA

Maică sfântă, te rog nu te juca cu asta! Să nu iubești niciodată cu tot dinadinsul pe niciun bărbat și nici chiar nu merge prea departe cu gluma, ca să te oprești la timp și să poți scăpa doar cu o nevinovată roșăță.

ROZALINDA

Atunci cum să ne jucăm?

CELIA

Hai să stăm aici să ne batem joc de buna gospodină Fortuna¹⁾, până om alunga-o de pe roata ei, pentru ca pe viitor darurile ei să fie împărțite mai cu dreptate.

ROZALINDA

Aș vrea să putem face asta, căci tare rău sunt împărțite binefacerile ei și oarba asta mărinimoasă dă greș mai ales cu darurile ce le face femeilor.

CELIA

É adevărat, căci acelea pe care le face frumoase, rareori le face și cinstite, și acelea pe care le face cinstite, le face urâte.

¹⁾ Zeița norocului. Și în alt loc Shakespeare vorbește despre «falsa gospodină Fortuna», care este înfățișată de obicei umblând cu o roată. Cum se vorbește despre *roata soartei*, în loc de *Fortuna* s'ar putea pune *Soarta*, dar aceasta, ca și *Ursita*, reprezintă o noțiune mai înaltă.

ROZALINDA

Ba nu, acuma treci dela menirea Fortunei la aceea a Naturii; Fortuna împarte cum vrea darurile ei în lume, iar trăsăturile feței și toată înfățișarea le avem dela Natură.

(Intră Tocilă)

CELIA

Nu? Când Natura a făcut o ființă frumoasă, Fortuna n'o poate face să cadă în foc? Deși Natura ne-a dat minte ageră ca să ne batem joc de Fortuna, nu ne-a trimis Fortuna pe nebunul acesta ca să ne curme vorba?

ROZALINDA

Intr'adevăr, aici Fortuna este prea aspră cu Natura, când trimite pe un nătâng din Natură ca să taie vorba cuminte a Naturii.

CELIA

Poate că nici aceasta n'a făcut-o Fortuna, ci Natura, care vede că mintea noastră naturală este prea proastă ca să-și dea părerea despre astfel de zeițe și care a trimis pe acest nătâng ca să fie ca o tocilă, căci totdeauna prostia nebunului este un fel de tocilă care ne ascute mintea. Hei, mintosule, încotro ai pornit-o?

TOCILĂ

Stăpână, trebuie să te duci la tatăl dumitale.

CELIA

Dumneata ești trimesul tatălui meu?

TOCILĂ

Nu, pe onoarea mea, dar mi s'a poruncit să vin după d-voastră.

ROZALINDA

De unde ai învățat să juri așa, nebunule?

TOCILĂ

Dela un cavaler, care jura pe onoarea lui că plăcintele erau bune, și care jura pe onoarea lui că muștarul nu era bun de nimic. Eu acum susțin că plăcintele nu erau bune de nimic și că muștarul era bun și totuși cavalerul n'a jurat strâmb.

CELIA

Cum dovedești aceasta, cu toată grămada ta de cunoștințe?

ROZALINDA

Nu, zău, ia scoate acum botnița înțelepciunii tale!

TOCILĂ

Inaintați amândouă, mângâiați-vă bărbiile și jurați-vă pe bărbile voastre că eu sunt un ticălos.

CELIA

Pe bărbile noastre, dacă le-am avea, jurăm că ești.

TOCILĂ

Pe ticăloșia mea, dacă aș avea-o, aș fi așa, dar dacă jurați pe ceea ce nu este, n'ați jurat strâmb, și n'a făcut așa nici cavalerul când a jurat pe onoarea lui, că doar n'a avut-o niciodată; sau, dacă a avut-o vreodată, și-a pierdut-o cu jurămintele lui înainte de-a fi văzut plăcintele acelea sau muștarul.

CELIA

Mă rog ție, cine-i acel de care vorbești?

TOCILĂ

Unul pe care bătrânul Frederick, tatăl vostru, îl iubește.

CELIA

Iubirea tatălui meu ajunge ca să fie vrednic de cinste, ajunge! Nu mai vorbi despre el; într'una din zilele acestea ai să fii biciuit pentru bârfeală.

TOCILĂ

Cu atât mai rău dacă nebunii n'au voie să vorbească cu înțelepciune despre nebuniile pe care le fac înțelepții.

CELIA

Pe legea mea, ai dreptate, căci de când a amuțit puțină minte pe care o mai au nebunii, puțină nebunie pe care o au înțelepții face vâlvă mare. Iată că vine Monsieur Le Beau.

ROZALINDA

Cu gura plină de vești.

CELIA

Pe care ni le va da pe gât, așa cum își hrănesc porumbeii puii.

ROZALINDA

Atunci vom fi îndopate cu vești.

CELIA

Cu atât mai bine, vom fi vândute mai cu preț la târg.

(Intră Le Beau)

Bonjour, Monsieur Le Beau, ce vești ne aduci?

LE BEAU

Frumoasă prințesă, ați scăpat prilejul unei petreceri minunate.

CELIA

Petrecere! De ce soi?

LE BEAU

De ce soi, doamnă! Cum să vă răspund?

ROZALINDA

Cum te-or ajuta mintea și întâmplarea.

TOCILĂ

Sau cum hotărăște soarta.

CELIA

Bine ai zis; asta parcă ai aruncat-o cu mistria.

TOCILĂ

Păi, dacă n'oi face ca acei de soiul meu...

ROZALINDA

Ai să ajungi soios ¹⁾.

LE BEAU

Mă uluiți, domnișoarelor: era să vă povestesc despre o luptă strașnică, pe care e păcat că n'ați văzut-o.

ROZALINDA

Spune-ne totuși cum a mers lupta.

¹⁾ Shakespeare are aici alt joc de cuvinte, care nu se poate reda în românește, cu cuvântul *rank*, care înseamnă rang și rân-
ced în același timp.

LE BEAU

Am să vă povestesc începutul și, dacă domniile voastre doriți, puteți vedea sfârșitul, căci ce-i mai frumos vine de-acu înainte și chiar aici, unde sunteți, are să se petreacă.

CELIA

Bine, spune începutul, care-i mort și îngropat.

LE BEAU

Vine un bătrân cu cei trei feciori ai săi...

CELIA

Știu o poveste de demult care începe tot așa.

LE BEAU

Trei feciori zdraveni, chipeși și falnici.

ROZALINDA

Cu câte un bilet atârnat de gât: « In acest chip și fel aducem la cunoștința tuturor că...

LE BEAU

Cel mai mare dintre ei s'a luat la luptă cu Carol, atletul ducelui și Carol într'o clipă îl trânti și-i rupse trei coaste, așa că nu mai e decât slabă nădejde să scape cu viață și tot așa dovedi el pe al doilea și al treilea.

Acolo zac toți trei și bietul bătrân, tatăl lor, îi jeleşte atât de amarnic, încât toți cei de față plâng de mila lui.

ROZALINDA

Vai!

TOCILĂ

Dar care e, domnule, petrecerea pe care au pierdut-o domnişoarele?

LE BEAU

Cum! asta despre care vorbesc.

TOCILĂ

Aşa învaţă omul în fiecare zi câte ceva: e întâia dată când aud că zdrobirea coastelor e o petrecere pentru domnişoare.

CELIA

Și eu, zău așa.

ROZALINDA

Dar mai e oare cineva nerăbdător să vadă cum îi răsună coastele când se frâng? Mai e vreunul care să se înnebunească după coaste rupte? Să mai vedem noi această luptă, verişoară?

LE BEAU

Trebuie s'o vedeți, dacă stați aici, fiindcă acesta e locul hotărît pentru luptă care-i tocmai gata să înceapă.

CELIA

Intr'adevăr, iată-i că vin, hai să stăm să-i vedem.

Sunet de trompete. Intră Ducele Frederick, nobili, Orlando, Carol și alaiul ducelui.

DUCELE

Haideți, veniți încoace! Deoarece tânărul nu poate fi înduplecat, n'are decât să fie îndrăzneț pe răspunderea lui.

ROZALINDA

Acela-i omul?

LE BEAU

Chiar el, domniță.

CELIA

Vai, e prea tânăr! Totuși pare că ar putea să izbuțească.

DUCELE

Ce e cu voi, fata și nepoata mea! V'ați furișat aci ca să vedeți lupta?

ROZALINDA

Da, Măria ta, dacă vrei să ne dai voie.

DUCELE

N'o să vă placă prea mult, v'o spun dinainte; e mult mai tare omul acesta. Din milă pentru tinerețea provocatorului aş vrea mult să-l fac să se astâmpere, dar nu vrea să 'nțeleagă. Vorbiți-i voi fetelor, vedeți, nu l-ați putea îndupleca?

CELIA

Cheamă-l încoace, dragă Monsieur Le Beau.

DUCELE

Cheamă-l, eu am să mă dau la o parte.

LE BEAU

Domnule luptător, domnițele te cheamă.

ORLANDO

Mă 'nchin cu tot respectul.

ROZALINDA

Tinere, dumneata ai provocat la luptă pe Carol, atletul?

ORLANDO

Nu, frumoasă prințesă; el ne provoacă pe noi toți; eu doar vin, cum fac și alții, să-mi încerc cu el puterea tinereții mele.

CELIA

Tinere, ești prea cutezător pentru anii dumitale. Ai avut o dovadă grozavă de ce poate omul acesta; dacă te-ai vedea însuși cu ochii dumitale și te-ai cunoaște cu judecata dumitale, te-ai speria de cutezanța dumitale și te-ai gândi la o ispravă mai potrivită. Te rugăm, pentru binele dumitale, să-ți cruți viața și lasă-te de această încercare.

ROZALINDA

Fă așa, tinere domn; prin această, faima dumitale nu va fi micșorată. Vom stărui noi pe lângă Duce ca să oprească lupta.

ORLANDO

Vă rog foarte mult nu mă pedepsiți judecându-mă atât de aspru; mă recunosc foarte vinovat de a nu mă supune orbește unor așa frumoase și bune domnițe. Insoțiți-mă însă cu frumoșii voștri ochi și cu bunele voastre urări în încercarea mea și, dacă voi fi biruit, va rămâne de rușine doar unul care a fost totdeauna oropsit de toți, iar dacă voi fi ucis, va fi murit doar unul care-și dorea moartea. Nu fac niciun rău prietenilor mei, căci n'am niciunul să mă plângă, nici lumii nu-i aduc vr'o pagubă, căci n'am nimic pe lume; doar țin și eu în lumea aceasta un loc, care va fi mai bine ținut când îl voi lăsa altuia.

ROZALINDA

Aș vrea ca puțina putere ce o am să ți-o trec dumitale.

CELIA

Și a mea ca s'o sporească pe a ei.

ROZALINDA

Noroc și să dea cerul să mă 'nșel în privința dumitale.

CELIA

Să-ți meargă toate după cum dorești!

CAROL

Hei, unde este tânărul viteaz care ține atât de mult să se odihnească lângă maică-sa, țărăna?

ORLANDO

Gata, domnule; dar dorința lui e mult mai zmerită.

DUCELE

Ai dreptul la o singură încercare.

CAROL

Nu, Măria Voastră, vă încredințez că nu veți mai avea să-l îndemnați la a doua, după ce ați stăruit atâta să se ferească de cea dintâi.

ORLANDO

Dacă ai de gând să râzi de mine la urmă, n'ar fi trebuit să râzi înainte, poftim și începe.

ROZALINDA

Acum Hercule să-ți vie în ajutor, tinere!

CELIA

Aș vrea să fiu nevăzută, ca să apuc de picior pe omul acela zdravăn.

(Ei se luptă)

ROZALINDA

Ce minunat băiat!

CELIA

De-aș avea eu un trăznet în ochii mei, știu eu cine-ar zăcea la pământ.

(Strigăte de bucurie. Carol e trântit)

DUCELE

Ajunge, ajunge.

ORLANDO

Nu, vă rog, Măria Voastră, nici nu m'am întărâtat încă bine la luptă.

DUCELE

Cum îți merge, Carol?

LE BEAU

Nu poate să vorbească, stăpâne.

DUCELE

Duceți-l de aici. Cum te cheamă, tinere?

ORLANDO

Orlando, Măria ta, fiul cel mai mic al Cavalerului Rowland de Boys.

DUCELE

Aș vrea să fi fost fiul altuia.
Cinstit era de lume tatăl tău,
Dar totdeauna el mi-a fost dușman.
Cu fapta-ți tu mi-ai fi plăcut mai mult,
De te trăgeai dintr'un alt neam; dar totuși
Fii sănătos, e drept, ești un viteaz!
Doream să-mi fi numit un alt părinte.

(Iese Ducele Frederick cu alaiul său și Le Beau)

CELIA

Aș face oare eu aceasta, verișoară,
De-aș fi eu tata?

ORLANDO

Eu sunt foarte mândru
 Că sunt un fiu al lui Rowland de Boys,
 Cel mai mic fiu, și n'aș schimba nici pentru
 A-i fi moștenitor lui Frederick.

ROZALINDA

La Sir Rowland, ca la-al său suflet, tata
 Ținea și toată lumea ca și el.
 De-aș fi știut c'acesta-i fiul lui,
 Imi însoțeam cu lacrimi rugămintea
 Să nu s'avânte 'n astfel de 'ncercare.

CELIA

O, scumpă verișoară, hai, mai bine
 Să-i mulțumim și să-l îmbărbătăm.
 Mă doare inima să-l văd pe tata
 Așa pizmaș și aspru. Domnule,
 De toată lauda vrednic ești; și dacă
 Și în iubire ții făgăduiala,
 Intocmai cum acuma întrecuși
 Oricare așteptare, atunci iubita-ți
 Va fi prea fericită.

ROZALINDA

Domnule,

(Dându-i un lanț dela gâtul ei)

Să porți aceasta 'n amintirea mea,
 A unei fete fără de noroc,

Ce ți-ar fi dat mai mult, de-avea mijloace.
Hai, mergem, verișoară?

CELIA

Da, cu bine

Rămâi, o nobil tânăr.

ORLANDO

Nu pot spune:

Vă mulțumesc? Tot ce-i mai bun în mine
E prăbușit, și ce mai stă 'n picioare
E numai un buștean lipsit de viață.

ROZALINDA

Ne cheamă înapoi; mândria mea
Pieri odată cu norocul meu;
Am să-l întreb ce vrea. Chematu-ne-ați?
O, domnule, prea bine v'ați luptat
Și ați învins mai mult decât pe dușmani.

CELIA

Mergi, verișoară?

ROZALINDA

Acum rămâi cu bine. (Rozalinda și Celia ies)

ORLANDO

Ce patimă-mi îngreunează limba?
Eu nu pot să-i vorbesc, cu toate că
Ea pare că dorea să stea de vorbă.

Sărman Orlando, ești înfrânt! Ori Carol,
Ori cineva mai slab te-a 'nvins acum.

(Le Beau întră din nou)

LE BEAU

Te sfătuiesc să pleci din acest loc,
Cu toate că ai fost atât de vrednic
De toată lauda și de iubire,
Dar starea ducelui acum e astfel,
Că tot ce ai făcut el vede 'n rău.
El e cu toane; ce-i într'adevăr,
Mai bine să 'nțelegi decât să-ți spun.

ORLANDO

Îți mulțumesc, și-acum te rog să-mi spui
Din cele două care-au fost la luptă
Care-i fiica ducelui?

LE BEAU

Niciuna judecând după purtare;
In adevăr e însă cea mai mică,
Cealaltă-i fiica celui exilat,
Dar e ținută-aici de unchiul ei,
Usurpatorul, ca tovarășă
Fiicei lui și ele se iubesc
Mai mult decât surori adevărate,
Dar pot să-ți spun că Ducele acum
E supărat pe buna-i nepoțică,
Din nici o altă pricină decât

Că pentru-a ei virtuți e lăudată
 De toată lumea și compătimită,
 Din milă pentru bunul ei părinte;
 Pe viața mea mânia-i în curând
 Va izbucni 'mpotriva bieteii fete.
 Rămâi cu bine, domnule; cândva
 Intr'o mai bună lume aş dori
 Să ne cunoaştem și să ne iubim.

ORLANDO

Sunt foarte 'ndatorat, rămâi cu bine!

(Le Beau iese)

Așa mi-e dat să cad din lac în puț:
 Din mâna unui frate-așa hain
 Să cad în mâna unui prinț tiran.
 Dar, o divină Rozalindă!

(Iese)

SCENA III

O odaie în Palat.

Intră Celia și Rozalinda

CELIA

Ei, verișoară! Ei, Rozalindă! Cupidon să se îndure
 de noi. Cum niciun cuvânt?

ROZALINDA

Nici măcar unul să-l arunci la câini.

CELIA

Nu, cuvintele tale sunt prea de preț ca să le arunci la niște javre; aruncă-mi mie câteva, hai, lovește-mă și dă-mă gata cu cuvintele tale.

ROZALINDA

Atunci am fi două nenorocite, dacă pe una ar da-o gata cuvintele și cealaltă ar înnebuni fără cuvânt.

CELIA

E oare toată aceasta din pricina tatălui tău?

ROZALINDA

Nu, în parte din pricina tatălui copilului meu. O, ce plină de spini e lumea aceasta cu necazurile ei de fiecare zi.

CELIA

Sunt numai scai, verișoară, aruncați în glumă la o petrecere; dacă nu umblăm pe cărările bătute se agață chiar de rochiile noastre.

ROZALINDA

Pe aceia aș putea să-i scutur de pe rochie, dar aceștia sunt în inima mea.

CELIA

Suflă-i încolo.

ROZALINDA

Aș încerca eu, dacă aș putea să-i suflu încolo și lui să-i insuflu dragoste.

CELIA

Hai, hai, trebuie să te lupți cu patimile.

ROZALINDA

Vai, ele sunt de partea unui mai bun luptător decât mine!

CELIA

O, să te ajute Dumnezeu! Trebuie să încerci chiar de ar fi să cazi. Dar să lăsăm gluma la o parte și să vorbim serios: e cu puțință așa dintr'odată să te îndrăgostești de fiul cel mai tânăr al lui Sir Rowland?

ROZALINDA

Tatăl meu îl iubea foarte mult pe tatăl lui.

CELIA

Urmează oare de aici că tu trebuie să-l iubești foarte mult pe fiul lui? Dacă ar fi așa, eu ar trebui să-l urăsc, pentrucă tata ura foarte mult pe tatăl lui, dar eu nu urăsc pe Orlando.

ROZALINDA

Nu, te rog, să nu-l urăști, de dragul meu.

CELIA

De ce l-aș urî? Nu-i el vrednic de iubire?

ROZALINDA

Da, dar pentru aceasta lasă-mă pe mine să-l iubesc, și tu să-l iubești pentru că îl iubesc eu. Iată, vine ducele.

CELIA

Cu ochii plini de mânie.

(Intră ducele Frederick urmat de curteni)

DUCELE

Să pleci cât mai de grabă, domnișoară,
Să părăsești această curte-a noastră.

ROZALINDA

Eu, unchiule?

DUCELE

Da, dumneata nepoată,
In zece zile, de vei fi găsită
La douăzeci de mile depărtare
De curtea noastră, o plătești cu viața.

ROZALINDA

Rog pe Măria Voastră ca să-mi spună
Să știu ce vină am, căci dacă eu
Pe mine însămi mă cunosc și știu

Ce simt și ce gândesc, de nu visez,
De nu-s nebună, și eu cred că nu-s,
O scumpe unchi, nici când în mintea mea
Nu s'a născut vr'un gând ca să vă supăr.

DUCELE

Așa-s toți trădătorii; de i-ai crede
Cum fi arată vorbele, ei sunt
Nevinovați ca și virtutea însăși.
Ajungă-ți că în tine nu mă 'ncred.

ROZALINDA

Ne'ncrederea nu poate face însă
Din mine-o trădătoare; aș dori
Să știu și eu de ce mă bănuiești.

DUCELE

Ești fiica tatălui tău și-i deajuns.

ROZALINDA

Așa eram și când Măria Voastră
I-a luat ducatul; tot așa eram
Și când Măria Voastră l-a gonit.
Trădarea nu se moștenește, Doamne,
Dar chiar de ne-ar veni dela părinți,
Care-i greșala mea? Căci tata nu e
Un trădător. O, bunul meu stăpân,
Să nu gândești atât de rău de mine,
Că sărăcia mea e trădătoare.

CELIA

Stăpâne scump, dă-mi voie să-ți vorbesc.

DUCELE

Da, Celia, pentru tine am ținut-o,
Altfel ar fi plecat cu tatăl ei.

CELIA

Nu te-am rugat atuncia ca s'o ții,
A fost doar mila și plăcerea ta;
Prea tânără eram ca să pot ști
S'o prețuiesc; dar astăzi o cunosc,
De este trădătoare, sunt și eu;
Cu ea 'mpreună am dormit mereu,
Odată ne sculam și învățam,
Mâncam și ne jucam tot împreună,
Și ori unde mergeam, eram mereu
Ca cele două lebede la carul
Zeitei Juno, tot nedespărțite.

DUCELE

E prea șireată ca s'o poți pricepe.
Blândețea ei, răbdarea, chiar tăcerea-i
Vorbesc poporului, de-aceea toți
Ei o compătimesc. Tu ești o proastă!
Ea îți răpește bunul tău renume:
Vei străluci mai mult și vei părea
Mai virtuoașă, când va fi plecat.

De-aceea tu nu mai deschide gura,
Nestrămutată-i hotărîrea mea,
Ea este și rămâne surghiunită.

CELIA

Tot astfel osândește-mă pe mine,
Stăpâne, căci eu nu mai pot trăi
Făr' de tovărășia-i.

DUCELE

Ești o proastă!
Nepoată, dumneata vezi să fii gata.
De treci de timpul hotărît, să știi,
Pe cinstea mea ți-o spun, că vei muri.

(Ducele Frederick și curtenii săi ies)

CELIA

Unde-ai să mergi, sărmană Rozalindă?
Vrei tu alt tată? Eu ți-l dau pe-al meu.
Te rog, nu fi mai tristă decât mine.

ROZALINDA

Eu am mai mult de ce.

CELIA

N'ai, verișoară,
Lipsită-i Rozalinda de iubirea
Ce-o 'nvață c'amândouă suntem una.
Trăi-vom despărțite, scumpa mea?

Nu, tata poate-acum să-și cate altă
 Moștenitoare. Hai, să ne gândim
 Cum să fugim și încotro să mergem,
 Și ce să luăm cu noi; nu mai căta
 Tu singură să 'nduri schimbarea sortii,
 Și-a grijilor povară fără mine.
 Mă jur pe cerul ce-i acuma palid
 De-a noastră supărare, orice-ai spune,
 Eu merg cu tine.

ROZALINDA

Incotro să mergem?

CELIA

La unchiul, în pădurea din Ardeni.

ROZALINDA

Vai, ce primejdie e pentru noi,
 Să mergem, biete fete, așa departe!
 Căci hoții-s ispitiți de frumusețe
 Mai mult decât de aur.

CELIA

Eu mă 'mbrac
 In haine proaste și sărăcăcioase,
 Și mă mânjesc pe față cu negreală;
 Așa să faci și tu, și vom scăpa,
 N'om ațâța pe hoți.

ROZALINDA

N'ar fi mai bine,

Fiindcă eu sunt ceva mai înaltă,
Să mă îmbrac cu totul ca bărbat?
C'o sabie frumoasă într'o parte,
C'o suliță de vânătoare 'n mână,
Și-oricâtă frică femeiască-ar fi
In inima-mi ascunsă, ne-om lua
Un chip fălos, războinic, tot așa
Cum fac și mulți bărbați fricoși ce pot
Să sperie doar cu înfățișarea.

CELIA

Și cum să-ți zic eu când vei fi bărbat?

ROZALINDA

Cum se numia acela ce servea
Pe marele zeu Joe, Ganymed.
Dar cum să-ți zic eu ție?

CELIA

C'un nume potrivit cu starea mea,
Nu Celia de-acum, ci Aliena.

ROZALINDA

Ce-ar fi de-am încerca noi, verișoară,
Să luăm cu noi și pe bufonul curții?
Ne-o ține poate de urât pe drum.

CELIA

Oriunde 'n lumea largă el cu mine
Ar merge. Las pe mine că-l câștig eu.
Acuma hai, să ne-adunăm ce-avem,
Vr'un giuvaer și lucruri mai de preț,
Să ne gândim la timpul potrivit
Și chipul cel mai bun de-a ne ascunde
De urmărirea ce va fi 'ncepută,
De bună seamă, după fuga mea.
Și-acum putem pleca noi mulțumite
Spre libertate, nu într'un surghiun.

CUM VĂ PLACE

ACTUL II

ACTUL II

SCENA I

Pădurea Ardenilor.

Intră Ducele exilat, Amiens și doi sau trei curteni, ca pădurari.

DUCELE

Acum tovarăși, frații-mi de exil,
Nu a făcut obișnuința, oare,
Mai dulce viața noastră decât pompa
Acea prefăcută? Oare aceste
Păduri nu sunt mai fără de primejdii
Decât acea învidioasă curte?
Aicea îndurăm noi doar pedeapsa
Strămoșului Adam: schimbarea vremii,
Ai gerului dinți aprigi și lătratul
De câine lotru-al vremii viforoase;
Și, chiar atuncea când îmi mușcă 'n carne
Și mă cuprind fiori, surâd și zic:
«Nu-s lingușiri acestea, ele-s sfetnici
Ce doar mă fac să simt ceea ce sunt».

Cât de folositor e nenorocul!
E ca urâta broască veninoasă
Ce are-o piatră scumpă 'n capul ei.
Și această viață-a noastră, ce-i lipsită
De amestecul norodului, găsește
Cuvinte în copaci și 'n pietre predici,
Și grai ca 'n cărți în sprintene izvoare
Și-un bine 'n orice lucru. N'aș schimba-o.

AMIENS

Ce fericit sunteți, Măria Voastră,
C'atât de liniștit și de frumos
Știți tălmăci 'ndărătnicia soartei.

DUCELE

Hai, mergem ca să mai vânăm ceva?
Imi pare totuși rău de-aceste biete
Bălțate dobitoace, cetățenii
Singurătății-acesteia, acasă
La ele să se vadă sângerate,
In pânțele străpunse de săgeți.

I-iul NOBIL

Așa, stăpâne, Jaques cel melancolic
Se plânge de aceasta și el jură
Că astfel uzurpați mai mult decât
Al vostru frate ce v'a exilat.
Chiar astăzi Lordul Amiens și eu
Ne-am furișat încet în dosul lui

Când sta lungit sub un stejar bătrân,
A cărui rădăcini ieșeau deasupra
Izvorului ce gălgâie 'n pădure,
Unde-un biet cerb, de turmă răzlețit,
Rănit de vânător, zăcea gemând
Și pieptu-i se umfla așa de tare
De-ai fi crezut că o să-i crape pielea.
Și lacrimi mari îi lunecau pe bot
In jalnică întrecere, și astfel
Acest biet dobitoc, la care Jaques
Atât de melancolic se uita,
Zăcea acolo chiar pe malul apei
Și o făcea să crească cu-a lui lacrimi.

DUCELE

Dar Jaques, el ce zicea? Nu căuta
Să scoată de aici o 'nvățătură?

I-iul NOBIL

Ba da, spunea nenumărate pilde.
Intâi văzând cum lacrimile lui
Zadarnic în izvor curgeau într'una,
« Biet animal », zicea el, « tu îți faci
Un testament cum fac acei bogați
Ce-și dau averea celor ce-au prea mult ».
Apoi, văzând cum sta acolo singur
Și părăsit de-ai săi blănoși tovarăși,
« E drept », zicea, « așa nenorocirea
Prietenii prea mulți îi risipește ».

Apoi privind o turmă ce trecea
 Pe-alătura, sătulă, fără grijă,
 Și nici măcar nu îl lua în seamă,
 « Așa », zicea, « cătați-vă de drum,
 Voi cetățeni atât de groși și grași;
 Așa e obiceiul și de ce
 V'ați mai uita la bietul prăpădit? »
 Așa cu 'nțepături pe toți împunge,
 Din sate, din orașe, dela curte,
 Și chiar pe noi cu-această viață-a noastră,
 Jurând că noi suntem cu toții numai
 Uzurpători, tirani și ce-i mai rău,
 Că îngrozim și omorîm așa
 Pe biete-animale chiar în locul
 Unde le-a fost lor hărăzit de soartă
 Ca să se nască și să locuiască.

DUCELE

Și l-ați lăsat așa cu-aceste gânduri?

Al II-lea NOBIL

Da, îl lăsarăm astfel tâlcuind
 Și jeluind pe cerbul ce gemea.

DUCELE

Ia arătați-mi unde-i, mie-mi place
 Să stau cu el de vorbă, când e-așa,
 În toane rele, știe spune multe.

I-iul NOBIL

Vă duc la el deadreptul.

(Ies)

SCENA II

O cameră în palat.

(Intră Ducele Frederick cu nobilii)

DUCELE FREDERICK

Să nu le vadă nimeni? Nu se poate;
Câțiva mișei de-aicea dela curte
S'au învoit și sunt părtași la asta.

I-iul NOBIL

De nimeni n'am aflat c'ar fi văzut-o.
De cele ce-o slujesc văzută fu
Culcată 'n pat și disdediminează
Găsiră patul gol, stăpâna dusă.

Al II-lea NOBIL

Nemernicul bufon de care-adesea
Râdea Măria Voastră-i dus de-asemeni,
Și doamna de onoare a prințesei
Mărturisește c'auzi în taină
Pe fiica voastră și pe vara ei,
Cum lăudau mereu pe luptătorul
Ce ieri trântit-a pe vânjosul Carol;
Ea crede că, ori unde vor fi duse,
Și tânărul acela e cu ele.

DUCELE FREDERICK

Pe domnişorul cela, de-i plecat,
 Să vie frate-său şi îl voi face
 Să mi-l găsească, duceţi-vă 'ndată,
 Să nu cruţaţi nici timp, nici cercetare,
 Să prindeţi pe nebunele fugare.

(Ies)

SCENA III

In faţa casei lui Oliver.

Intră Orlando şi Adam întâlnindu-se.

ORLANDO

Cine-i acolo?

ADAM

Ce? tânăru-mi stăpân? O, bun stăpân!
 Iubit stăpân! O, vie amintire-a
 Bătrânului stăpân Rowland! Vai mie,
 Ce faceţi şi de ce-aţi venit aicea?
 De ce sunteţi atât de bun? De ce
 Atât de mult poporul vă iubeşte?
 De ce sunteţi puternic şi viteaz?
 Cum oare-aţi fost aşa nechibzuit
 Să 'nvingeţi pe atletul cel puternic
 Al ducelui ce este om cu toane?
 Prea repede veni 'nainte faima.
 Nu ştiţi, stăpâne, zău, că unor oameni
 Chiar bunele 'nsuşiri duşmani le sunt!

Aşa şi dumneavoastră, bun stăpân:
 Virtuţile ce-aveţi sunt trădătoare
 Cu sfântă 'nfăţişare. O, ce lume,
 În care chiar acele ce-s plăcute
 Îl otrăvesc pe cel care le are! ¹⁾)

ORLANDO

Cum, ce e?

ADAM

O, nenorocite tânăr!

Să nu intraţi aici; în casa asta
 Stă duşmanu 'nsuşirilor ce-aveţi:
 E fratele — nu, nu e frate — fiul —
 Nu, nu e fiul, nu-i voi zice fiul
 Acelui ce-aş fi zis că i-a fost tată.
 El auzi ce faimă câştigarăţi
 Şi 'n noaptea asta vrea să dea foc casei
 În care staţi, să ardeţi înăuntru;
 De nu va izbuti, va căuta
 Un alt mijloc să vă scurteze viaţa.
 L-am auzit şi ştiu tot ce-a urzit.
 Nu-i casă asta, e măcelărie.
 O fugi, te teme, nu intra 'năuntru.

ORLANDO

De ce, Adam, şi unde vrei să merg?

¹⁾ S'ar mai putea traduce: În care chiar şi hainele frumoase
 Doar otrăvesc pe cel care le poartă.
 Aluzie la hainele otrăvite pe care Creuza le-a trimis Medeei şi
 la tunica otrăvită a lui Hercule.

ADAM

Oriunde-o fi, aicea numai nu.

ORLANDO

Ce vrei să merg ca să-mi cerșesc o pâine?
Ori ca tâlhar să speriu lumea 'n drum?
Aceasta e ce-ar trebui, căci altfel
Nu știu ce-aș face, totuși niciodată
Aceasta n'am s'o fac, orice ar fi;
Mai bine rabd eu toată răutatea
Acestui frate crud și sânberos.

ADAM

Nu faceți asta. Uite-aicea am
Cinci sute de coroane, ce le-am strâns
Pe când trăia stăpânul ca să am
De zile rele ajutor, când nu mai
M'or ajuta bătrânele picioare
Și-oi sta netrebnic aruncat în colț;
Luați-le, și-acel care hrănește
Pe corbi, și are grijă și de vrăbii,
Mi-o ușura și bătrânețea mea!
Aicea-s banii, vi-i dau toți, iar mie
Să-mi dați doar voie ca să vă slujesc;
Deși-s bătrân, eu tot mai am putere
Și voie bună, căci în tinerețe
Nu mi-am turnat în sânge băuturi
Ce numai îl aprind și-l răscolesc,
Și nici cu un obraz nerușinat

Nu am umblat eu după lucruri care
Aduc doar slăbiciune și de-aceea
Ca iarna cea frumoasă-i bătrânețea-mi,
Cu ger, dar sănătoasă. Dați-mi voie
Să vă 'nsoțesc și ca și unul tânăr
Vă voi sluji la orișice nevoi.

ORLANDO

O, bun bătrân, cum se vedește 'n tine
Statornica credință-a lumii vechi,
Când oamenii, doar pentru datorie,
Cu trudă asudau, nu pentru plată!
Tu nu te potrivești acestor vremi,
In care nimeni nu mai vrea s'asude
Decât pentr'un folos și, când îl au,
De-aceea chiar nu vor să mai muncească.
Tu nu ești astfel. Inșă biet bătrân,
Tu cureți doar un pom ce-a putrezit,
Ce pentru toată munca și 'ngrijirea
Nu te va răsplăti măcar c'o floare.
Dar vino, hai, vom merge împreună,
Și, mai 'nainte de-a fi cheltuit
A tinereții tale-agonisită,
Vom da de-un loc cu viață liniștită.

ADAM

Stăpâne, te urmez în orice parte,
Cu cinste și credință, pân' la moarte.
La optsprezece ani venii aci,

Azi la optzeci alt loc îmi voi găsi;
 La optsprezece ani ți 'ncerci norocul,
 Dar la optzeci a cam trecut sorocul;
 Atât noroc cer: liniștit să mor,
 Să nu rămân stăpânului dator.

(Ies)

SCENA IV

Pădurea din Ardeni.

Intră Rozalinda, îmbrăcată ca bărbat, Celia, ca păstorită, și Tocilă.

ROZALINDA

O, Jupiter, mi se rupe inima!

TOCILĂ

De inimă nu mi-ar păsa mie, de nu mi s'ar fi rupt picioarele.

ROZALINDA

Îmi vine să fac de rușine haina asta bărbătească și să plâng ca o femeie; dar trebuie s'o îmbărbătez și pe cea care-i mai slabă decât mine, că doar haina și pantalonii trebuie să dea fustelor pildă de bărbăție. Hai, curaj, dragă Aliena.

CELIA

Vă rog aveți răbdare, nu pot merge mai departe.

TOCILĂ

Cât despre mine aş avea eu răbdare, numai în spinare nu te-aş răbda, deşi n'ar fi cine ştie ce greutate mare, că ştiu eu că n'ai nimic în buzunare.

ROZALINDA

Va să zică asta e pădurea din Ardeni.

TOCILĂ

Da, iată-mă în Ardeni; am înnebunit deabinelea; acasă era mai bine, dar cui îi arde de ducă trebuie să fie mulţumit oriunde.

ROZALINDA

Da, fii aşa, dragă Tocilă.

Ia uitaţi-vă colo cine vine, un tânăr şi un bătrân vorbind grav.

(Intră Corin şi Silvius)

CORIN

Aşa o faci să te dispreţuiască.

SILVIUS

De-ai şti, Corin, de-ai şti cât o iubesc!

CORIN

Mi-închipui, căci şi eu iubii odată.

SILVIUS

Tu ești bătrân, Corin, nu mai poți ști,
 Deși ai fost și tu cu-adevărat
 Indrăgostit în tinerețea ta,
 Și-ai suspinat în pernă noaptea 'ntreagă;
 Dar de-ai iubit vre-odată atât cât mine —
 Dar, sigur, nimeni n'a iubit atât —
 Să-mi spui atuncea câte nebunii
 Făcut-ai tu mânat de-a ta iubire?

CORIN

O mie, dar acuma le-am uitat.

SILVIUS

O, niciodată n'ai iubit atât!
 De nu-ți aduci aminte-o nebunie
 Pe care ai făcut-o din iubire,
 Tu n'ai iubit.
 De nu ai amețit și tu pe alții,
 Slăvindu-le mereu pe-a ta iubită,
 Tu n'ai iubit.
 De n'ai fugit de lume-așa deodată,
 Cum dragostea mă 'ndeamnă-acum pe mine,
 Tu n'ai iubit.
 O Phebe, Phebe, Phebe!

(Iese)

ROZALINDA

Vai, biet păstor! privind la rana ta,
 Amarnic lucru! s'a deschis a mea.

TOCILĂ

Și-a mea. Mi-aduc aminte, când eram îndrăgostit, mi-am frânt spada într'o piatră și i-am spus să 'nvețe minte să nu se mai ducă noaptea la Ioana Zâmbitoare: și-mi aduc aminte că am sărutat maiul cu care bate ea pânza și ugerele vacii pe care tocmai le mul-sese mânușitele ei crăpate; și mai mi-aduc aminte că în loc să-i fac ei curte, i-am făcut curte unei păstăi de mazăre, dela care am luat două boabe și dându-i-le înapoi, i-am spus cu șiroaie de lacrimi: « Poartă-le în amintirea mea ». Noi aceștia care suntem îndrăgostiți cu adevărat facem mari bazaconii: dar după cum toate ființele din natură-s muritoare, tot astfel și toate ființele îndrăgostite sunt atinse mortal de nebunie.

ROZALINDA

Ai spus vorbe mai cumiști decât îți dai seama.

TOCILĂ

Nu, niciodată n'am să-mi dau seama de mintea mea până nu mi-oi plezni țurloaietele de ea.

ROZALINDA

Tot ca și-al junelui păstor,
O Joe, e și-al meu amor.

TOCILĂ

Și-al meu, numai că s'a cam răsuflat.

CELIA

Vă rog unul din voi să întrebați
Pe omul cel de colo de n'ar vrea
Pe aur să ne dea ceva mâncare;
Am leșinat de foame.

TOCILĂ

Hei, mă țărănoiule!

ROZALINDA

Taci, nebunule, doar nu ți-e neam.

CORIN

Cine strigă?

TOCILĂ

Unii mai de seamă decât dumneata, domnule.

CORIN

Apoi altfel ar fi foarte nenorociți.

ROZALINDA

(Către Tocilă) Taci îți spun. (Către Corin) Bună seara,
[prietene.

CORIN

Bună seara, domnișorule și dumneavoastră toți.

ROZALINDA

Te rog, păstorule, de s'ar putea
Din milă sau pe bani să cumpărăm
Ceva de hrană în acest pustiu,
Ne du unde-am putea să ne 'ntremăm;
Aicea-i uite-o tânără fecioară
Sfârșită de-oboseală și de foame.

CORIN

O, domnule, o plâng și aș dori,
De dragul ei, nu doar pentr'un câștig,
Să fiu în stare s'o ajut; dar eu
Sunt la stăpân și turmele ce pasc
N'am dreptul să le tund pe seama mea.
Stăpânul meu e cam zgârcit din fire
Și nu se îngrijește să-și găsească,
Prin fapte bune, calea către cer.
Apoi și stâna, turma și pășunea
Sunt de vânzare, și 'n bordeiul nostru,
Fiindcă el lipsește, nu-i nimic
Să vă hrăniți; dar haideți și-oți vedea,
Din partea mea fiți dar bineveniți.

ROZALINDA

Și cine vrea să cumpere pășunea?

CORIN

Țăranul cela tânăr ce-l văzurăți
Aicea adineaori, dar nu-i arde
Prea mult de cumpărare.

ROZALINDA

Vezi, te rog,
 Dacă ai putea tu într'un chip cinstit
 Să cumperi stâna, turma și pășunea,
 Ți-om da noi banii ca să le plătești.

CELIA

Și ți-oi mări și leafa. Locu-mi place,
 Cu drag aicea mi-aș petrece timpul.

CORIN

De bună seamă, lucruri de vânzare.
 Veniți cu mine: dacă felul vieții,
 Pământul și folosul lui vă plac,
 Eu voi fi sluga voastră credincioasă
 Și-om lua noi tot cu banii voștri 'ndată.

(Ies)

SCENA V

Pădurea. Intră Amiens, Jaques, și alții.
 Cântec.

AMIENS

Aici, în pădurea cea verde,
 Unde-orășice urmă se pierde,
 Cu păsările și cu mine
 Să cânte, să stea, cine vine?

Să vie, să vie, să vie,
Aicea nu e dușmănie,
Doar vifor ce urlă 'n pustie.

JAQUES

Mai zi, mai zi, te rog, mai zi.

AMIENS

Are să vă facă melancolic, Monsieur Jaques.

JAQUES

Cu atât mai bine. Mai zi, te rog, mai zi. Eu pot să sug melancolia dintr'un cântec, cum sugă nevăstuica ouăle. Mai zi, te rog, mai zi. Mai zi, te rog, mai zi.

AMIENS

Mi-e glasul răgușit, știu bine că nu poate să vă facă plăcere.

JAQUES

Nici nu țin să-mi faci plăcere; doresc numai să-mi cânti. Haide, mai zi altă strofă! Strofe le zici?

AMIENS

Cum vreți, Monsieur Jaques.

JAQUES

Nu, nu-mi pasă de numele lor; ele nu-mi datorează nimic. Vrei să cânti?

AMIENS

Mai mult pentrucă mă rugați decât pentru plăcerea mea.

JAQUES

Bine, dacă oi mulțumi vreodată cuiva, am să-ți mulțumesc dumitale; dar ceea ce se numește un compliment este ca întâlnirea a două maimuțe, și când un om îmi mulțumește din inimă, e parcă i-aș fi dat un ban și vine să-mi spuie bogdaproste ca un cerșetor. Haide, cântă; iar ceilalți, care nu vor, să tacă din gură.

AMIENS.

Bine, am să sfârșesc cântecul. Domnilor, puneți masa până atunci; ducele vrea să bea sub copacul acesta. V'a căutat toată ziua.

JAQUES

Și eu toată ziua am fugit de el. E prea vorbă lungă pentru mine. Eu mă gândesc la tot atâtea lucruri ca și el, dar nu mă grozăvesc cu ele. Haide, cipește nițel!

CÂNTEC

(Toți împreună)

Cel ce nu râvnește mărire
 Și fără de grije 'n neștire,
 Chiar și cu puțin, cât găsește,

Trăiește și se mulțumește,
Să vie, să vie, să vie,
Aicea nu e dușmănie,
Doar vifor ce urlă 'n pustie.

JAQUES

Am să vă spun pe melodia asta un cântec pe care
l-am făcut alaltăieri, fără să mă gândesc.

AMIENS

Și eu am să-l cânt.

JAQUES

Este așa:

De este vreunul să-i placă
Din om un măgar să se facă,
Să-și lase a lui bună stare,
Doar pentr'un gând prost ce-i năzare,
Duc dame, dame, duc dame,
Aici, dac'o vrea el să vie,
Cu mulți proști ca el o să fie.

AMIENS

Dar ce-i acest « duc dame »?

JAQUES

E o invocație grecească, pentru a aduna pe proști într'un cerc. Mă duc să dorm, dac'oi putea; de n'oi putea, am să-mi bat joc de toți întâii născuți ai Egiptului.

AMIENS

Mă duc să caut pe duce, masa e gata.

(Ies toți)

SCENA VI

Pădurea. (Intră Orlando și Adam).

ADAM

Iubite stăpâne, nu mai pot merge, mor de foame! Mă lungesc aici pe jos, să-mi măsur groapa. Rămâi cu bine, stăpâne.

ORLANDO

Cum, ce-i cu tine Adam! Nu mai ai inimă 'n tine? Vino-ți puțin în fire, fii puțin mai vioi, puțin mai cu inimă. Dac' oi găsi vr'o sălbăticiune prin pădurea asta neumblată, ori c'ajung eu să-i fiu hrană, ori ți-o aduc ca hrană ție. Ești mai în putere și mai departe de moarte decât îți închipui. De dragul meu țin' te tare; mai ține o clipă moartea să nu se apropie de tine, mă întorc numaidecât și, de nu ți-oi aduce ceva de mâncare, atunci îți dau voie să mori, dar dacă mori înainte de-a veni eu, înseamnă că ți-ai bătut joc de munca mea. Așa, bine. Arăți mai vesel și îndată sunt îndărăt lângă tine. Dar stai aici în vântul ăsta rece, vino, am să te duc la vr'un adăpost, și n'ai să mori din lipsă de mâncare, dacă mai e vreo viețuitoare în această pustie. Fii mai cu inimă, bunul meu Adam.

(Ies)

SCENA VII

Pădurea.

O masă întinsă. Intră ducele Senior, Amiens și nobili îmbrăcați ca haiduci.

DUCELE SENIOR

O fi schimbat cumva 'ntr'un animal,
Căci nu-l găsec în chip de om nici unde.

I-iul NOBIL

Stăpâne, chiar acum plecă de-aici,
Grozav de vesel, auzind un cântec.

DUCELE SENIOR

Dacă și el ajunge muzical,
Cu firea lui ca o scârțietoare,
Vor hurui și sferile cerești.
Vezi, unde-i? Spune-i c'aș vrea să-i vorbesc.

(Intră Jaques)

I-iul NOBIL

Imi cruță osteneala, vine singur.

DUCELE SENIOR

Ei, ce-i Monsieur! ce viață este-aceasta,
Prietenii 'n tot locul să te caute?
Ce-i, par'că ai fi tare vesel!

JAQUES

Un nebun, nebun! Dădai peste-un nebun,
 Da, un nebun cu hainele bălțate.
 Era 'n pădure. Vai de biată lume!
 Credeți-mă, vă jur, era nebun,
 Stătea și se 'ntindea colo la soare
 Și își bătea joc de Măria Sa
 Norocul, tot cu vorbe potrivite,
 Cu vorbe-alese, totuși un nebun.
 « Hei, bună ziua, măi nebune »-i zic;
 « Nu domnule, nu spune că-s nebun »,
 Imi zice el, « pân' nu-mi trimite cerul
 Norocul », și zicând așa el scoase
 Din buzunar un ceas, și-apoi, privindu-l
 Cu ochii lui lipsiți de strălucire,
 Foarte cuminte zise: « Este zece;
 Vezi », zise el, « așa se 'nvârte lumea,
 Acum un ceas era doar nouă, și
 Mai trece-un ceas și vine unsprezece;
 Și-așa din ceas în ceas noi ne tot coacem
 Și-apoi din ceas în ceas tot putrezim,
 Și dac'aș vrea, povestea ar urma ».

Când auzii pe-acest nebun vorbind
 Atât de 'nțelepțește despre vreme,
 Am început să cânt ca un cocoș,
 Când am văzut așa gândire-adâncă
 La un nebun, și-am râs fără 'ncetare
 Un ceas întreg, o vrednice nebun!
 Sublim nebun! Da, haina ta bălțată
 E singura ce-ar trebui purtată.

DUCELE SENIOR

Dar ce nebun e-acesta?

JAQUES

O, vrednice nebun! A fost curtean.
 El zice că orice femeie care
 E tânără, frumoasă, are darul
 De-a ști aceasta; și în al lui creier,
 Ce e uscat ca un pișcot rămas
 Dup'o călătorie, are locuri
 Ascunse și 'nșesate de-observații,
 Pe care el le vântură pe rând
 Cu bucățica. O de-aș fi nebun!
 O haină-așa bălțată-aș vrea să-mi pun.

DUCELE SENIOR

O vei avea.

JAQUES

E singura ce-mi place.
 Dar mai întâi vă rog eu să pliviți
 A voastră judecată sănătoasă
 De bălării, adică de păreri
 Ce fac să credeți că eu sunt cuminte.
 Eu vreau să am deplină libertate,
 Să am hrisov că sunt ca vântul slobod
 Să suflu în obraz oricui vreau eu;
 Țst drept îl au nebunii; iar aceia
 Ce vor simți mai mult că sunt pișcați

De nebunia mea, mai mult să rădă.
 De ce așa? E limpede ca apa:
 Acel pe care foarte 'nțelepțește
 Nebunul l-a izbit, e mai nebun
 De nu se face, oricât l-ar durea,
 Că nici nu simte lovitura lui;
 De cumva face altfel, nebunia
 Acelui înțelept descoperită-i
 Chiar de rătăcitoarele priviri
 Ale nebunului. Hai, mă 'mbrăcați
 În haina cea bălțată; dați-mi voie
 Să spun tot ce gândesc și-o curăța
 Bolnavul trup al păătoasei lumi,
 De-o vrea să 'nghită doftoria mea.

DUCELE SENIOR

Rușine fie-ți! Știu eu cam ce-ai face.

JAQUES

Ce alta decât bine-aș putea face?

DUCELE SENIOR

Păcat de moarte, biciuind păcatul.
 Căci însuși tu ai fost un desfrânat,
 Atât de plin de poftă ca o brută;
 Și orice bube rele, boli spurcate,
 Cu cari te-a molipsit desfrâul tău,
 Vrei să le lepezi peste lumea 'ntreagă.

JAQUES

Cum? Osândind trufia ponegrit-am
Pe careva anume? Nu-i trufia
Ca marea ce se umflă, se întinde
Pân' dă 'ndărăt că nu mai poate crește?
Cărei femei i-am zis pe nume oare,
Când spun că poartă pe nevrednici umeri,
Averi de prinț cucoanele 'n orașe?
Și care ar putea să spună oare
Că am vorbit de ea, când fiecare
La fel e 'ntocmai ca vecina ei?
Și care-î cel din treapta cea mai joasă
Ce-ar spune că pe hainele-i făloase
N'am dat parale eu, și 'n nebunia-i
Și-ar lua pe seama lui ocară mea?
Atunci? Ce? Cum? Ia să vedem cui oare
Făcutu-i-am vr'un rău cu vorba mea?
De am dreptate-și face rău el singur;
Iar de-i nevinovat, ocară-mi sboară
Ca gâsca cea sălbatecă de care
Nu poate zice nimeni că-i a lui.
Dar cine vine 'ncoace?

(Intră Orlando cu o spadă 'n mână)

ORLANDO

Opriți-vă, nu mai mâncați!

JAQUES

De ce?

Eu n'am mâncat nimica pân' acum.

ORLANDO

Și nici nu vei mânca, pân' ce acela
Ce-i în nevoie nu este - ajutat.

JAQUES

Dar ce fel de cocoș o mai fi ăsta?

DUCELE SENIOR

Nenorocirea-ți dă așa 'ndrăzneală,
Ori nu cunoști tu buna cuviință,
De pari lipsit de orice omenie?

ORLANDO

Ați spus-o bine 'ntâi; da, ghimpele
Nenorocirii m'a făcut să uit
De orice omenie; totuși sunt
Și eu crescut cu oamenii și știu
Ce-i buna cuviință. Dar, vă spun,
Că vede moartea cine s'o atinge
De-o poamă de acestea pân' ce eu
N'oi fi îndestulat.

JAQUES

De nu poți fi
Indestulat cu vorba înțeleaptă
Și nu ascuți, eu trebuie să mor.

DUCELE SENIOR

Ce vrei să ai? Cu vorbă bună poți
Să ne silești mai mult decât cu sila.

ORLANDO

Eu mor de foame, dați-mi de mâncare.

DUCELE SENIOR

Șezi jos, mănâncă, fii binevenit.

ORLANDO

Vorbiți așa de frumos? Iertați-mă,
Credeam c'acea totul e sălbatec.
De-aceea-mi luai aspra 'nfățișare
Poruncitoare. Dar oricine-ați fi,
Voi ce 'n pustia asta nepătrunsă
Vă treceți timpul ce încet se scurge
Sub umbra crengilor ce-s trist plecate,
De-ați cunoscut cândva mai bune zile
Și-ați auzit voi clopote vreodată
Pe oameni la biserică chemându-i,
De v'ospătă vr'un om de omenie,
De-ați șters vreo lacrimă din ochii voștri
Și știți ce 'nseamnă să compătimești,
Sau tu să fii compătimit de alții,
Nădăjduind că va avea putere
Cuvântu-mi blând, roșind mi-ascund eu spada.

DUCELE SENIOR

E drept că am văzut mai bune zile,
Că clopotele sfinte ne-au chemat
La închinare, și-ospătați am fost
De oameni de omenie, ne-am șters ochii

De lacrimi ce-au ieșit din sfânta milă;
 De-aceea 'n pace așează-mi-te aici,
 Și 'n voie ia-ți din orișice avem
 Să te-ajutăm noi în nevoia ta.

ORLANDO

Atuncea stați și nu mâncați o clipă,
 Până ce eu, tot ca o căprioară,
 Voi îngriji de puiul meu. El este
 Un biet bătrân ce s'a târît cu greu,
 Din dragoste curată, după mine.
 Pân' ce nu îngrijesc întâi de el,
 Slăbit de foame și de bătrânețe,
 Nu m'oi atinge nici de-o bucățiță.

DUCELE SENIOR

Mergi și-l găsește, noi nu vom mânca
 Nimica până nu te vei întoarce.

ORLANDO

Vă mulțumesc, fiți binecuvântați
 Pentru atâta bunătate!

(Iese)

DUCELE SENIOR

Vezi,

Nu suntem numai noi nefericiți:
 Acest teatru mare-al lumii 'ntregi
 Mai dureroase scene 'nfățișază
 Decât acea pe care noi jucăm.

JAQUES

Intreaga lume este doar o scenă
Și oamenii sunt toți numai actori:
Ei intră 'n scenă, ies, și fiecare
Mai multe roluri joacă, iară acte
Sunt cele șapte vârste ale lui.
La început e pruncul ce se sbate,
Scâncind mereu în ale doicii brațe.
Apoi școlarul, cu ghiozdanu 'n mână,
Cu fața ca lumina dimineții,
Târându-se ca melcul în spre școală,
Adesea fără voie și plângând.
Apoi îndrăgostitul ce suspină,
Ca un cuptor aprins de dor și jale,
Sprâncenele iubitei cântă 'ntruna.
Apoi soldatul care 'njură strașnic,
Cu o mustață ca de leopard;
El ține aprig la onoarea lui,
Îndată se aprinde și e veșnic
De ceartă gata, urmărind mereu
A gloriei bășică de săpun,
Chiar și în gura tunului. Apoi
Judecătorul cu privirea aspră,
Cu pânțece frumos și rotunjor,
Tot cu clapon de rasă căptușit,
Cu barba drept tăiată și 'ngrijită,
Cu gura plină de 'nțelepte vorbe
Și pilde cunoscute, rolu-și joacă.
A șasea vârstă se preschimbă-acum
Intr'un moșneag sfrijit și caraghios,

Cu ochelari pe nas și în papuci,
 Cu pantalonii lui din tinerețe
 Păstrați frumos, dar mult prea largi acum,
 Ce-atârnă pe zgârcitele-i ciolane.
 Puternica lui voce bărbătească
 Ca de copil e-acum pițigăiată
 Și fluieră și șuieră întruna.
 Iar scena cea din urmă și sfârșitul
 Poveștii stranii, pline de 'ntâmplări,
 Copilăria-a doua, uită toate,
 Nici ochi, nici dinți, nici gust, nimic, nimic.

(Intră din nou Orlando cu Adam)

DUCELE SENIOR

Bineveniți să fiți! Așază jos
 Povara ta cea vrednică de cinste.
 Dă-i să mănânce.

ORLANDO

O, vă mulțumesc
 Eu pentru el.

ADAM

Faci bine, căci abia
 Mai pot vorbi spre-a mulțumi eu însumi.

DUCELE SENIOR

Bineveniți să fiți! Mâncați în pace,
 Nu vreau să vă mai turbur, să vă 'ntreb

De soarta voastră. — Acuma muzică,
 Hai, vere dragă, cântă-ne ceva.

AMIENS

Cântec

Viscolește, vânt hain!
 Nu ești de cruzime plin
 Ca nrecunoștința omenească;
 Nevăzut e biciul tău,
 Nu ne doare-atât de rău,
 Oricât de tare poate să lovească.
 Hai cântă, hai, colo 'n verdeață,
 Ce veselă-i această vieață!

Ce crezi că e prietenie
 Ades e doar minciună goală,
 Și dragostea ades te 'nșală
 Și nu-i decât o nebunie;
 Trăiască verdeața,
 Ce veselă-i vieața!

Taie 'n carne, aspru ger!
 Nu te 'nghiață, vai, sub cer
 Nimic ca binefacerea uitată;
 Tu doar apele le 'ngheți,
 Nu-i durere-a 'ntregii vieți
 Mai grea ca prietenia cea trădată.
 Hai, cântă, hai...

DUCELE SENIOR

De ești tu fiul lui Rowland de Boys,
Cum cu credință mi-ai șoptit că ești
Și mărturia feței te arată,
Binevenit să fii în acest loc.
Sunt ducele, al tatălui tău prieten.
In peștera-mi să vii acum să-mi spui
Povestea vieții tale. Bun bătrân,
Ca și stăpânul tău, bine-ai venit.
Ajută-l, ia-l de braț. Acum dă-mi mâna,
Și povestește-mi tot, prin ce-ați trecut.

(Ies toți)

CUM VĂ PLACE

ACTUL III

ACTUL III

SCENA I

O cameră în palat.

Intră Ducele Frederick, Nobili și Oliver.

DUCELE FREDERICK

Nu l-ai văzut de-atuncea? Nu se poate.
De n'ar fi 'n mine-atâta bunătate,
Eu n'aș căta pe altul ce-i departe
Să mă răzbun, când mi-ești la îndemână.
Dar vezi, ia bine seama: să-mi găsești
Pe frate-tău oriunde ar fi el.
Să-l cați cu lumânarea, viu sau mort
Să mi-l aduci până 'ntr'un an, de nu,
N'ai ce căta 'n ținuturile noastre.
Moșiile și tot ce ai, lua-vom
In mâna noastră pân 'atuncea când
Cu gura-i frate-tău te va scăpa
De bănuiala ce apasă asupra-ți.

OLIVER

De-ați ști, Măria Voastră, ce-am în suflet!
Eu n'am iubit pe frate-meu nicicând.

DUCELE FREDERICK

Atât mai ticălos. Afară dați-l,
 Și-acei slujbași ce sunt îndreptățiți
 Să facă-aceasta, în primire 'ndată
 Moșiile și casa lui să ia.
 Grăbiți-vă și să mi-l dați afară.

(Ies)

SCENA II

Pădurea. Intră Orlando, cu o hârtie în mână.

ORLANDO

O versul meu, aicea iubirea-mi povestește!
 Iar tu, cu trei coroane, a nopților regină,
 De sus frumosul nume, cu ochiu-ți cast privește,
 E-al celei cărei viața mea toată se închină.
 O Rozalindă! Gându-mi mereu voi însemna
 In coaja-acestor arbori, întocmai ca 'ntr'o carte,
 Ca oricine 'n pădurea aceasta va umbla
 Să vadă-a ta virtute în orișicare parte.
 Dă zor, Orlando, sapă pe toții copacii un nume,
 Al ei, fecioară mândră, cum nu e alta 'n lume.

(Iese)

Intră Corin și Tocilă

CORIN

Și cum vă place viața asta de păstor, jupâne Tocilă?

TOCILĂ

Drept să-ți spun, păstorule, când te gândești la ea ca atare, e o viață bună, dar când te gândești că e doar o viață de păstor, nu e nimic de ea. Când mă gândesc că e o viață solitară, îmi place foarte mult, dar când mă gândesc că trăiesc singur, e o viață foarte proastă. Acum, când mă gândesc că e la țară, îmi place iar foarte mult, dar când mă gândesc că nu e la curte, e plicticoasă. Intru cât este o viață cumpătată, vezi dumneata, se potrivește cu felul meu, dar întru cât nu are mai mult belșug, nu prea e pe gustul meu.

Ai și tu vreo filosofie, păstorule?

CORIN

Nu mai multă decât să știu că cu cât ești mai bolnav, cu atât te simți mai rău; și că acel care n'are bani, avere și mulțumire, e lipsit de trei prieteni buni; că ploii îi e dat să ude și focului să ardă; că pășunea bună face oile grase și că noaptea e noapte fiindcă nu e soare; și că acela ce nu-i cuminte nici din născare, nici din creștere, se poate plânga că prost a fost crescut ori că din prost neam se trage.

TOCILĂ

Unul ca ăsta e din fire un filosof. Ai fost vreodată la curte, păstorule?

CORIN

Nu, zău, nu.

TOCILĂ

Atunci o să te duci în iad.

CORIN

Nădăjduiesc că nu.

TOCILĂ

Ba da, o să te fiarbă ca pe un ou rău copt, numai pe o parte.

CORIN

Pentru că n'am fost la curte? Cum vine asta?

TOCILĂ

Iată cum: dacă n'ai fost niciodată la curte, n'ai văzut niciodată purtări bune; și dacă n'ai văzut niciodată purtări bune, atunci purtările tale trebuie să fie rele, și orice rău e păcat și păcatul te duce în iad. Ești în mare primejdie, păstorule.

CORIN

Ba nicidecum, Tocilă. Felul de a se purta la curte e tot atât de caraghios la țară, după cum purtarea celor dela țară este de răs la curte. Mi-ai spus că la curte nu salutați, ci numai vă sărutați mâinile; această curtenie ar fi necurată dacă curtenii ar fi păstori.

TOCILĂ

Dovada, haide, repede dovada.

CORIN

Apoi noi punem mereu mâna pe oi, și lâna lor, cum știți, e unsuroasă.

TOCILĂ

Da ce, parcă mâinile curtenilor nu nădușesc? Și oare usucul de oaie nu e tot atât de sănătos ca și nădușala omenească. Slab, slab. O dovadă mai bună, haide.

CORIN

Apoi mâinile noastre sunt aspre.

TOCILĂ

Atunci buzele voastre au să le simtă și mai bine. Și asta e slabă. Altă dovadă mai sănătoasă, haide.

CORIN

Și apoi ele sunt adesea mânjite cu catran cu care lecuim oile; și ce vreți să sărutăm catran? Mâinile curtenilor sunt parfumate cu mosc.

TOCILĂ

Tare ești găgăuță, omule! Tu putreziciune, hrană pentru viermi, te potrivești tu cu o bucată de carne bună? Ba nu, zău! Învață dela înțelepți și gândește-te bine: moscul are o obârșie mult mai josnică decât catranul, el nu-i decât o murdărie de pisică. Altă dovadă, păstorule!

CORIN

Dumneata ești prea de duh pentru mine. Mă opresc aici.

TOCILĂ

Ce? Vrei să rămâi blestemat? Dumnezeu să te ajute, găgăuțule, să-ți mai deschidă mintea, că prea ești ageamiu.

CORIN

Eu, domnule, sunt un biet muncitor cinstit, muncesc ca să am ce mânca și cu ce mă îmbrăca, nu urăsc pe nimeni, nu pizmuiesc fericirea nimănu, mă bucur de binele altora, mă mulțumesc cu necazurile mele și mândria mea cea mai mare e să văd că oile mele au ce paște și mieii ce să sugă.

TOCILĂ

Iarăși cădeți voi prostește în păcat când puneți împreună oile cu berbecii. De nu vei fi blestemat pentru asta, atunci să știi că nici dracul n'are nevoie de păstori; doar așa să scapi.

CORIN

Uite că vine tânărul meu stăpân Ganymed, fratele stăpânei mele.

(Intră Rozalinda, cu o foaie de hârtie în mână, citind)

ROZALINDA

Oricât de largă lumea să se 'ntindă,
 Nu-i giuvaer ca mândra Rozalindă;
 Și orișiunde vântu 'n lumi colindă
 Slăvește pe frumoasa Rozalindă;
 Nici când nu s'a privit în vr'o oglindă
 O alta ca drăguța Rozalindă;
 Nici inima nu poate s'o aprindă
 Cât poate 'ncântătoarea Rozalindă.

TOCILĂ.

Apoi versuri de astea îți torn eu opt ani dearândul,
 doar la prânz, la cină și noaptea să mă lași să mă
 odihnesc; astea merg la rând ca lăptăresele la târg.

ROZALINDA

Pleacă de aici, nebunule.

TOCILĂ

Ia să vezi:
 Pisica este gata să s'aprindă,
 Așa e și focoasa Rozalindă;
 La haine căptușală să se prindă,
 Să 'mbrace pe gingașa Rozalindă;
 Secerătorii grâu 'n snopi să-l prindă,
 Și 'n brațe-apoi pe zvelta Rozalindă;
 La nucă-amară-i coaja și la ghindă,
 Așa e și la dulcea Rozalindă;

La roză nimeni mâna să nu 'ntindă,
Că 'nțeapă tot ca mândra Rozalindă.

Asta-i chiar un galop prost de versuri, de ce te lași
molipsită de ele?

ROZALINDA

Taci, nebun prost ce ești! Le-am găsit într'un copac.

TOCILĂ

Drept să-ți spun proaste roade mai dă copacul acela.

ROZALINDA

O să te altoiesc pe tine 'n el, și-apoi am să vă altoiesc
într'un moșmon, și vom avea astfel fructul cel mai
timpuriu din țară, pentru că ai să putrezești înainte
de a te coace bine și moșmoanele așa sunt bune.

TOCILĂ

Așa zici dumneata, dar de-o fi înțelept ori nu, să ju-
dece pădurea.

ROZALINDA

Tăceți! Iată vine soru-mea citind ceva, dați-vă la
o parte.

CELIA (Citește)

De ce-i pădurea-așa pustie? Oare
Fiindcă nu sunt oameni pe aci?

La tot copacul da-voi limbă care
Cuvinte înțelepte va vorbi.
În unele s'o spune: Scurtă-i viața,
Sărmanul om, un călător pribeag,
Zorește - aleargă, pân' se rupe ața;
O clipă fu... și trece-al morții prag.
Și-apoi făgăduielile trădate
Intre prieteni, ce nu-și țin cuvântul,
Cât de urâte-s face-voi s'arate;
Dar ori de câte ori se 'ncheie cântul,
Voi scrie eu al Rozalindei nume,
Să știe-oricine poate să citească,
Că toate câte sunt mai bune 'n lume
Voit-a cerul ei să-i dăruiască:
Obraji ca ai Helenei prea frumoase,
Dar inimă mai bună ca a ei,
Făptura Cleopatrei maiestoase,
Smeritul suflet al Lucreției,
Și astfel în cereasca adunare,
Din ale multor inimi, ochi și fețe,
Din tot ce-i mai de preț la fiecare,
Făcură-a Rozalindei frumusețe;
De daruri plină cerul vru să fie,
Să mor, dă Doamne, în a ei robie.

ROZALINDA

O, prea drăguțule predicator! Cu ce plicticoasă omilie de dragoste ai obosit pe enoriașii dumitale și n'ai strigat niciodată măcar: « Aveți răbdare, oameni buni! »

CELIA

Ei ce-i, v'ați întors prieteni! Păstorule, depărtează-te puțin. Du-te cu el, băiete.

TOCILĂ

Vino, păstorule, hai să ne cărăm frumușel, nu cu cățel, cu purcel, dar totuși să ne luăm tălpășița și tărăbuțele.

(Corin și Tocilă ies)

CELIA

Ai auzit versurile acestea?

ROZALINDA

O da, le-am auzit pe toate, ba chiar mai multe, pentru-că unele aveau chiar mai multe picioare decât trebuie într'un vers.

CELIA

Asta nu face nimic, picioarele pot să ducă versurile

ROZALINDA

Da, dar erau șchioape și nu se puteau duce singure fără ajutorul versurilor și de aceea schiopătau chiar și versurile.

CELIA

Dar nu te-ai mirat s'auzi că numele tău este săpat n lemn și atârnă de toți copacii?

ROZALINDA

M'am mirat destul încă înainte de venirea ta, căci uite aici ce-am găsit într'un palmier. Nu mi s'au cântat atâtea versuri din vremea lui Pythagora, pe când eram un șobolan irlandez, lucru de care abia îmi mai aduc aminte ¹⁾.

CELIA

Ghicești cine a făcut aceasta?

ROZALINDA

Vr'un bărbat?

CELIA

Unul cu un lanț atârnat de gât, pe care-l purtai tu altădată. De ce te roșești?

ROZALINDA

Te rog, spune-mi, cine?

CELIA

O doamne, doamne! greu lucru-i să se întâlnească doi prieteni; pe când munții pot fi mișcați de cutremure și așa pot să se întâlnească.

¹⁾ In scriitorii timpului se găsesc de multe ori aluziuni la distrugerea șoarecilor în Irlanda cu vrăji și descântece. Aluzia la doctrina lui Pitagora cu transmigrația sufletelor e o glumă spusă doar pentru că e vorba de șoareci și de oameni.

ROZALINDA

Nu, zău, cine e?

CELIA

E cu puțință?

ROZALINDA

Nu, zău, te rog acum din tot sufletul să-mi spui cine este.

CELIA

O minunat, minunea minunilor! Minunat și iarăși minunat peste măsură și peste toate așteptările.

ROZALINDA

Vai de mine! Ce crezi că, pentrucă sunt îmbrăcată ca bărbat, am tunică și pantaloni și în suflet? O clipă de mai întârzii am să te înnece într'un ocean de întrebări. Te rog, spune repede cine este, spune fuga. Aș vrea să te văd bâlbâind ca să-ți iasă din gură acest nume ascuns, cum iese vinul gâlgâind dintr'o sticlă cu gura strâmtă, ori prea mult deodată, ori de loc. Te rog destupă-ți gura ca să pot bea veștile tale. E el o făptură dumnezeiască? Ce fel de om este? E vrednic să poarte pălărie 'n cap și barbă pe bărbie?

CELIA

Nu, n'are decât puțină barbă.

ROZALINDA

Bine, dacă el e om recunoscător, atunci Dumnezeu i-o da mai multă. Pot să aștept până i-o crește barba, numai spune-mi cum îi e bărbia.

CELIA

Este tânărul Orlando, cel care într'o singură clipă a dat peste cap și pe atlet și inima ta.

ROZALINDA

Nu, zău, lasă dracului gluma! Spune drept și serios.

CELIA

Pe legea mea, verișoară, el e.

ROZALINDA

Orlando?

CELIA

Orlando.

ROZALINDA

Vai de mine! Ce să mă fac cu haina bărbătească și pantalonii? Ce făcea când l-ai văzut? Ce zicea? Cum se uita? Cum era îmbrăcat? Ce căuta aici? A întrebat de mine? Unde stă? Cum s'a despărțit de tine? Când ai să-l vezi iarăși? Răspunde-mi într'un cuvânt.

CELIA

Trebuie să-mi dai întâi gura lui Gargantua, ar fi o vorbă prea mare pentru orice gură din vremea noastră. A spune da sau ba la toate aceste amănunte e mai mult decât a răspunde la toate întrebările catehismului.

ROZALINDA

Dar știe el că eu sunt în pădurea aceasta îmbrăcată ca bărbat? Pare tot atât de vioi și de rumen ca în ziua când s'a luptat?

CELIA

E mai ușor să numeri firele de praf decât să răspunzi la întrebările celor îndrăgostiți; totuși am să-ți cam spun cum l-am găsit, ia bine seama: l-am găsit sub un copac, sta acolo ca o ghindă căzută.

ROZALINDA

I-am putea zice copacul lui Jupiter, de cad din el astfel de roade.

CELIA

Lasă-mă să vorbesc, domnișoară dragă.

ROZALINDA

Zi înainte.

CELIA

Stătea acolo lungit ca un cavaler rănit.

ROZALINDA

Deși e dureros să vezi așa ceva, trebuie să fi fost foarte frumos.

CELIA

Pune-ți lacăt la gură, mă rog, că prea umblă fără rost. Era îmbrăcat ca un vânător.

ROZALINDA

Semn rău! Vine să-mi străpungă inima.

CELIA

Aș vrea să cânt fără să-mi ții isonul, că mă încurci.

ROZALINDA

Nu știi că sunt femeie? Când gândesc trebuie să și vorbesc. Bine, zi înainte.

CELIA

Imi pierd șirul. Stai încet! Nu-i el cel care vine?

(Intră Orlando și Jaques)

ROZALINDA

El e, să ne ascundem și să-l pândim.

JAQUES

Iți mulțumesc pentru tovărășia dumitale, dar, mă jur că mi-ar fi plăcut mai mult să fiu singur.

ORLANDO

Tot așa și mie, totuși pentrucă așa-i obiceiul, îți mulțumesc și eu pentru tovărășia dumitale.

JAQUES

Rămâi cu bine, să ne întâlnim cât om putea mai rar.

ORLANDO

Aș dori mai bine să rămânem ca doi străini.

JAQUES

Te rog să nu strici copacii săpând cântece de dragoste în coaja lor.

ORLANDO

Te rog să nu-mi mai strici versurile, citindu-le prost.

JAQUES

Rozalinda e numele iubitei dumitale?

ORLANDO

Da, chiar așa.

JAQUES

Nu-mi place numele ei.

ORLANDO

Nimeni nu s'a gândit să-ți facă plăcere când a botezat-o.

JAQUES

Cât e de înaltă?

ORLANDO

Imi ajunge până la inimă.

JAQUES

Ești plin de răspunsuri frumoase. Nu cumva ai cunoscut vr'o nevestă de giuvaergiu și le-ai învățat citind inscripțiile de pe inele?

ORLANDO

Nu, dar îți răspund ca figurile depe pânzele zugrăvite, de unde ai învățat să pui întrebările dumitale.

JAQUES

Ai un spirit vioi, de bună seamă că e făcut din călcăiele Atalantei. Nu vrei să șezi jos cu mine? Ne-om bate joc amândoi de stăpâna noastră, lumea, și de toate necazurile noastre.

ORLANDO

Eu nu vreau să ponegresc niciun suflet în lumea asta decât numai pe mine însumi, singurul căruia îi cunosc cele mai multe păcate.

JAQUES

Cel mai mare păcat e că ești îndrăgostit.

ORLANDO

E un păcat pe care nu l-aș schimba nici pentru cea mai mare virtute a dumitale. Sunt sătul de dumneata.

JAQUES

Pe cinstea mea, tocmai căutam un nebun când te-am găsit pe dumneata.

ORLANDO

S'a înneecat colo, în pârâu, uită-te numai în el și a să-l vezi.

JAQUES

Acolo am să-mi văd chipul meu.

ORLANDO

Pe care-l țin drept un nebun ori un nimic.

JAQUES

Nu vreau să-mi mai pierd vremea cu dumneata, rămâi sănătos, dragă Signor Amoroso.

ORLANDO

Imi pare bine că pleci, adio Monsieur Melancolie.

(Jaques iese)

ROZALINDA

Am să vorbesc cu el ca un lacheu obraznic și sub haina asta am să fac pe-al dracului cu el. Hei, pădurarule, auzi?

ORLANDO

Da, ce vrei?

ROZALINDA

Te rog, spune-mi cât e ceasul?

ORLANDO

Ar trebui să mă 'ntrebi ce timp al zilei este, că doar ceasornic în pădure nu-i.

ROZALINDA

Atunci, de sigur că nu e niciun îndrăgostit adevărat în pădure; altfel, suspinând în fiecare minut și gemând în fiecare ceas, ar urma pasul leneș al timpului tot așa de bine ca un ceasornic.

ORLANDO

De ce nu pașii cei sprinteni ai timpului? N'ar fi fost mai bine zis?

ROZALINDA

Nicidecum, domnule. Timpul nu merge pentru toți oamenii la fel. Pentru unul merge în buiestru, pentru altul aleargă în trap, pentru altul în galop, și pentru altul stă pe loc.

ORLANDO

Te rog, spune-mi cu cine aleargă în trap?

ROZALINDA

Apoi zău, aleargă în trap chinuitor cu o fată mare, între logodnă și ziua nunții; dacă răstimpul este numai de-o săptămână, mersul timpului e așa de obositor, de parcă ar ține șapte ani.

ORLANDO

Și cu cine merge timpul în buiestru?

ROZALINDA

Cu preotul care nu știe carte și cu bogatul care nu suferă de podagră, căci cel dintâi doarme ușor pentru că nu poate să studieze, și celălalt trăiește în veselie pentru că nu-l doare nimic; unul nu știe de povara învățaturii care slăbește și istovește, iar celălalt nu cunoaște povara mizeriei apăsătoare și greu de îndurat; cu aceștia timpul merge în buiestru.

ORLANDO

Cu cine o ia la galop?

ROZALINDA

Cu tâlharul spre spânzurătoare căci, oricât ar păși de încet, lui tot i se pare că ajunge prea devreme.

ORLANDO

Și cu cine rămâne pe loc?

ROZALINDA

Cu judecătorii când sunt în vacanțe, fiindcă dorm dela început până la sfârșit și nu-și mai dau seamă cum trece timpul.

ORLANDO

Unde stai, frumușelule?

ROZALINDA

Cu păstorița asta, sora mea, aici în marginea acestei păduri, ca horbota pe marginea unei fuste.

ORLANDO

Ești din partea locului?

ROZALINDA

Ca iepurile pe care-l vezi că trăiește unde s'a născut.

ORLANDO

Graiul ți-e parcă mai ales decât e de obicei într'un loc așa retras.

ROZALINDA

Mi-au mai spus-o și alții; de fapt pe mine m'a învățat să vorbească un unchi bătrân, care era pustnic, și care în tinerețea lui a fost crescut la oraș, unul care știa prea bine să facă curte, căci acolo s'a și îndrăgostit. L-am auzit de multe ori vorbind împotriva iubirii și

mulțumesc lui Dumnezeu că nu sunt femeie și că nu sunt atinsă de toate smintelile pe care le imputa întregului neam femeiesc.

ORLANDO

Poți să-ți amintești de unele cusururi mai mari pe care le puneă pe seama femeilor?

ROZALINDA

Nu era nici unul mai mare, toate erau unul ca altul, ca gologanii; fiecare păcat singur părând îngrozitor, până ce venea altul tot ca el să-i ție hangul.

ORLANDO

Te rog spune-mi câteva dintre ele.

ROZALINDA

Nu, nu vreau să-mi risipesc leacurile decât pentru cei care sunt bolnavi. E un om care tot umblă pe aici prin pădure și strică toți copacii, săpând în coaja lor numele « Rozalinda », atârnă odele de curpeni și elegiile lui de rugii din pădure și în toate divinizează numele Rozalindei; de-aș putea să întâlnesc pe acest negustor de nebunii, i-aș da un sfat bun, căci pare a fi bolnav de frigurile dragostei.

ORLANDO

Eu sunt acela pe care-l scutură frigurile dragostei, te rog, spune-mi leacul dumitale.

ROZALINDA

N'ai niciunul din semnele după care unchiul meu spunea că poți cunoaște pe un îndrăgostit; nu ești prins în capcana dragostei.

ORLANDO

Care erau semnele?

ROZALINDA

Un obraz scofâlcit, pe care nu-l ai; ochi cu cearcăne împrejur și duși în fundul capului, pe care nu-i ai; un suflet închis, pe care nu-l ai; o barbă neîngrijită, pe care n'o ai; dar te iert pentru aceasta, căci barba ce o ai e ca venitul unui frate mai mic. Apoi ciorapii ți-ar atârna; pălăria fără panglică, mâneca deschisă, ghetele desfăcute și toate pe dumneata ar fi într'un hal de neîngrijire ca la un om amărît; dar dumneata nu ești un astfel de om, după îmbrăcăminte, ești mai curând un băiat fercheș, care te iubești pe dumneata însuși și nu pari îndrăgostit de altcineva.

ORLANDO

Frumușelule, aș vrea să te fac să crezi că iubesc.

ROZALINDA

Eu să cred una ca asta! mai curând ai putea s'o faci pe aceea pe care-o iubești să creadă, și, de bună seamă

e mai curând gata să te creadă decât să o și mărturisească; aceasta e una din împrejurările în care femeile întotdeauna își mint chiar conștiința lor. Dar, spune adevărat, dumneata ești acela care atârnă de copaci versurile în care Rozalinda e atât de preamărită?

ORLANDO

Îți jur, tinere, pe mâna cea albă a Rozalindei, că eu sunt acel nenorocit.

ROZALINDA

Dar ești oare atât de îndrăgostit pe cât te arată versurile?

ORLANDO

Niciun vers, nicio vorbă n'ar putea spune cât.

ROZALINDA

Dragostea e numai o nebunie, și ți-o spun, îndrăgostiții sunt vrednici să fie închiși într'o chilie întunecoasă și bătuți cu biciul ca nebunii; cuvântul pentru care nu sunt pedepsiți și vindecați în acest fel, e că nebunia e atât de răspândită încât chiar și cei care ar trebui să-i bată sunt îndrăgostiți. Dar eu mă leg să vindeci boala asta cu povața.

ORLANDO

Ai mai vindecat vreodată pe cineva astfel?

ROZALINDA

Da, am vindecat pe unul, și iată cum: Avea să-și închipuie că eu sunt iubita lui, și-l puneam în fiecare zi să-mi facă curte și în vremea aceea, cum nu eram decât un tânăr cu toane, făceam pe supărata, mă alintam, eram schimbătoare, doritoare, mofturoasă, mândră, năzuroasă, prefăcută, ușuratecă, nestatornică, când plângând mereu, când zâmbind mereu, câte ceva din fiecare patimă și nimic adevărat din niciuna, cum sunt băieții și femeile în cea mai mare parte; acum îl iubeam, acum îl uram; apoi îl cheamam și în urmă-l goneam; acum plângeam pentru el, acum îl scuipam; și așa l-am scos din sărite, de a ajuns dintr'o dragoste nebună la o nebunie îndrăcită, care l-a făcut să fugă de toată lumea și să trăiască într'un colț de țară ca un pustnic. Și așa l-am vindecat și în felul acesta mă prind că voi izbuti să-ți spăl și ție ficatul, să-l fac curat ca inima unei oi sănătoase, să nu mai aibă nicio pată de dragoste.

ORLANDO

Eu nu m'aș vindeca, tinere.

ROZALINDA

Te-aș vindeca eu, dacă ai vrea să-mi zici Rozalinda, și să vii în fiecare zi la coliba mea, ca să-mi faci curte.

ORLANDO

Bine, mă jur pe credința dragostei mele, voi face așa, spune-mi unde-i.

ROZALINDA

Vino cu mine și am să ți-o arăt, și 'n drum îmi vei spune și unde locuești în pădure. Vii?

ORLANDO

Din toată inima, bunule tânăr.

ROZALINDA

Nu, trebuie să-mi zici Rozalinda. Hai, surioară.

(Ies)

SCENA III

Pădurea. (Intră Tocilă și Audrey, Jaques în urma lor).

TOCILĂ

Vino repede, dragă Audrey. Mă duc eu să-ți aduc caprele, Audrey. Și cum, zău, Audrey, sunt eu fericitul? Ești mulțumită cu trăsăturile mele simple?

AUDREY

Trăsături! Doamne păzește! Ce trăsături?

TOCILĂ

Sunt aici cu tine și cu caprele tale, cum era cel mai capricios poet, cinstitul Ovidiu, în insula Capri.

JAQUES

Ce savantlâc ne la locul lui, mai rău decât Jupiter într'o colibă!

TOCILĂ

Când versurile unui om nu-s înțelese, și nici mintea omului nu-i ajutată de acest copil deștept care e înțelegerea, asta te dă gata mai rău decât o socoteală încărcată într'o dugheană mică. Zău, aș fi vrut ca zeii să te fi făcut mai poetică.

AUDREY

Nu știi ce-i aia « poetică », e lucru cinstit și cumsecade? E ceva adevărat?

TOCILĂ

Nu, zău, căci cea mai adevărată poezie este aceea care e mai plină de închipuire; îndrăgostiților le place poezia, și ce jură ei în poezie s'ar putea zice că-și închipuiesc numai ca îndrăgostiți.

AUDREY

Și ai fi dorit ca zeii să mă fi făcut poetică?

TOCILĂ

Da, zău; căci tu îmi juri că ești cinstită, și acum, dacă tu ai fi fost o poetă, aș mai avea ceva nădejde că ți-o închipui numai.

AUDREY

Ce n'ai vrea să fiu cinstită?

TOCILĂ

Nu, zău, decât doar dacă ai fi urâtă, fiindcă cinstea întovărășită cu frumusețea e ca zahărul cu sos de miere.

JAQUES

Înțelept nebun!

AUDREY

Bine atunci, eu nu-s frumoasă și de aceea mă rog de zei să mă ție cinstită.

TOCILĂ

Zău așa, să prăpădești cinstea pe o urățenie desmățată, e ca și când ai pune o mâncare bună într'o farfurie murdară.

AUDREY

Eu nu-s femeie desmățată, deși mulțumesc zeilor că-s urâtă.

TOCILĂ

Bine atunci, lăudați fie zeii pentru urîțenia ta! Desmățul o veni el pe urmă. Dar fie cum o fi, vreau să te iau de nevastă, și de aceea am chemat pe părintele Răstălmăcilă, preotul din satul vecin, care mi-a făgăduit că o să mă întâlnească în locul acesta din pădure și să ne cunune.

JAQUES

Tare aş vrea să văd și eu cununia asta.

AUDREY

Bine, zeii să ne binecuvânteze!

TOCILĂ

Amin. Altul mai slab de înger ar șovăi să facă ce fac eu, căci aici n'avem altă biserică decât pădurea, nici alți martori decât dobitoacele cornute. Dar ce-are aface? Sus inima! Oricât de urâte ne-ar fi coarnele, fără ele nu se poate. Se zice că unii oameni au averi și turme nenumărate; e drept sunt mulți care au coarne nenumărate; dar acestea sunt zestrea nevestei lor, nu le-au câștigat singuri. Coarne? Chiar așa. Numai cei săraci să le aibă? Nu, nu, și cel mai mândru le are tot așa de mari ca și cel slab. E oare cel neînsurat mai fericit? Nu; după cum un oraș întărit cu ziduri e mai de preț decât un sat, așa și capul împodobit al unui bărbat însurat este mai vrednic de cinste decât fruntea goală a unui burlac; și după cum un mijloc de apărare este mai bun decât nimic, tot așa e mai bine să ai coarne, decât să n'ai. Iată că vine părintele Răstălmăcilă.

(Intră Părintele Răstălmăcilă)

Bine ai venit, părinte Răstălmăcilă. Vrei să ne cununi aici sub copacul acesta sau trebuie să mergem la biserica Sfinției tale?

RĂSTĂLMĂCILĂ

Nu-i nimeni aici din partea miresei, s'o deaîn primire?¹⁾

TOCILĂ

Nu vreau s'o primesc în dar dela nimeni.

RĂSTĂLMĂCILĂ

Totuși, trebuie să fie cineva s'o dea, altfel căsătoria e nelegală.

JAQUES

Haide, haide, mergeți înainte, o dau eu.

TOCILĂ

Bună seara, dragă domnule Cum vă cheamă, ce mai faceți, domnule? Ați venit tocmai la timp. Să vă răsplătească Dumnezeu pentrucă ați venit la noi. Imi pare foarte bine că vă văd. Tocmai umblam și noi aici să facem o glumă, domnule. Nu, mă rog, puneți-vă pălăria.

JAQUES

Vrei să te însori, bălțatule?

¹⁾ In biserica anglicană mireasa trebuie prezentată de tatăl ei, sau, în lipsa acestuia, de o rudă sau un prieten al familiei.

TOCILĂ

Cum boul și-are jugul, domnule, și calul frâul și șoi-
mul clopoței, așa și omul are dorințele lui și cum se ciu-
gulesc porumbeii așa s'ar giugiuli și însurăței.

JAQUES

Și vrei dumneata, un om cu creșterea dumitale, să
te însori în tufiș ca un cerșetor? Du-te, omule, la bise-
rică și cată-ți un preot cumsecade, care să-ți poată
spune ce-i căsătoria; tovarășul ăsta o să vă împreune
cum ai împreuna două scânduri, și atunci unul din
voi o să se usuce ca lemnul verde și-o să se 'ncovoaie,
o să se tot încovoaie.

TOCILĂ (la o parte)

Nu știu dacă n'ar fi mai bine să fiu cununat de el
decât de un altul, căci tot nu pare că o să mă însoare
după canoane, și nefiind însurat cumsecade, voi putea,
cu drept cuvânt, să-mi părăsesc nevasta mai pe
urmă.

JAQUES

Vino cu mine și ascultă de sfatul meu.

TOCILĂ

Hai, dragă Audrey; ori ne căsătorim, ori trăim ne-
cununați. Rămâi cu bine, părinte Răstălmăcilă, n'am
să-ți zic:

Scumpul meu,
 Dragul meu,
 Nu mă lăsa, fie-ți milă,
 Părinte Răstălmăcilă.

Ci mai curând:

Pleacă, du-te,
 Șterge-o iute,
 N'ai să cununi pe Tocilă,
 Căci de tine lui i-e silă.

(Ies Jaques, Tocilă și Audrey)

RĂSTĂLMĂCILĂ

Puțin îmi pasă: doar n'o să mă las de preoție din
 pricina zeflemelelor unui derbedeu năbădăios ca ăștia
 toți.

(Iese)

SCENA IV

Pădurea. (Intră Rozalinda și Celia).

ROZALINDA

Nu-mi mai spune nimic; vreau să plâng.

CELIA

Plângi, dacă vrei, fă-mi însă plăcerea și te gândește că
 lacrimile nu stau bine unui bărbat.

ROZALINDA

Dar n'am eu drept să plâng?

CELIA

Ba da, cât poțtești, plângi deci.

ROZALINDA

Până și părul lui are culoarea vicleniei.

CELIA

E ceva mai roșcat decât al lui Iuda; doamne, și sărutările lui sunt chiar copiii lui Iuda.

ROZALINDA

Ba nu, zău, părul lui are o culoare frumoasă.

CELIA

Minunată culoare, castaniul a fost totdeauna cea mai frumoasă culoare.

ROZALINDA

Și sărutarea lui e tot atât de sfântă ca și cuminecătura.

CELIA

A luat chiar perechea de buze a fecioarei Diana; nici chiar călugărițele închinat e iernii nu sărută mai cuvios. Sărutările lui sunt curate ca gheața.

ROZALINDA

Dar de ce a jurat că vine azi dimineață și nu mai vine?

CELIA

Nu, de bună seamă, nu te poți încrede în el.

ROZALINDA

Așa crezi?

CELIA

Da; nu cred că e nici pungaș de buzunare, nici hoț de cai, dar întru cât privește credința lui în dragoste cred că e tot așa de deșert ca un pahar întors cu fundu 'n sus, sau ca o nucă mâncată de viermi.

ROZALINDA

El, nestatornic în dragoste?

CELIA

Da, o fi statornic când e îndrăgostit, dar cred că acuma nu-i.

ROZALINDA

L-ai auzit doar jurându-se că era.

CELIA

« Era » nu înseamnă « este », și-apoi jurământul unui îndrăgostit nu face mai mult decât cuvântul unui cârciumar, și unul și altul nu sunt spuse decât ca să întărească o socoteală necinstită. El e unul dintre însoțitorii Ducelui, tatăl tău, aici în pădure.

ROZALINDA

Am întâlnit ieri pe duce și am stat mult de vorbă cu el; m'a întrebat din ce neam sunt și i-am răspuns că dintr'unul tot așa de bun ca și-al lui, și atunci a râs și m'a lăsat să plec. Dar ce stăm să vorbim de părinți, când e aici un om ca Orlando?

CELIA

Frumos bărbat! Scrie versuri frumoase, spune vorbe frumoase și face legăminte frumoase pe care le rupe frumos, sfâșiind inima iubitei; întocmai ca un călăreț nepriceput care dă piteni calului numai dintr'o parte și-și rupe prostește lancea; dar așa-i frumoasă vitejia, călare pe tinerețe și cu frânele în mâna nebuniei. Dar cine vine colo?

(Intră Corin)

CORIN

Iubiți stăpâni, ați întrebat ades
De-acel păstor ce dragostea-și jelea,
Pe care l-ați văzut șezând pe iarbă
Alătura de mine, lăudând
Pe mândra și trufașa păstoriță,
Iubita lui.

CELIA

Ei, spune, ce-i cu el?

CORIN

De vreți ca la un teatru să vedeți
 De o parte, chipul palid al iubirii,
 Și dincolo, disprețul cel trufaș,
 Cu fața roșie, strălucitoare,
 Veniți aici cu mine.

ROZALINDA

Hai, să mergem.
 Cei ce iubesc au inimă mai plină,
 Când văd pe alții că-s îndrăgostiți.
 Ne du ca să-i vedem, și-un bun actor
 Voi fi și eu în comedia lor.

(Ies)

SCENA V

O altă parte a pădurii. Intră Silvius și Phebe.

SILVIUS

Nu mă disprețui, o scumpă Phebe,
 Nu, Phebe; spune-mi că nu mă iubești,
 Dar n'o spune cu ură. Chiar călăul,
 A cărui inimă e împietrită,
 Obişnuit să vadă 'ntruna moartea,
 Nu taiе cu securea lui grumazul
 Acelui ce se pleacă, pân' nu cere
 Iertare mai întâi; vrei tu să fii
 Mai aspră decât cel care trăiește
 Din sângele pe care 'ntruna-l varsă?

(Intră Rozalinda, Celia și Corin în fund)

PHEBE

Eu n'aş voi să fiu călăul tău,
Eu fug de tine ca să nu-ţi fac rău.
Tu zici că ochii mei sunt ucigaşi;
Frumos şi foarte drept, de bună seamă,
Să spui că ochii mei, cari dintre toate
Sunt mai plăpânzi şi blânzi, cari se 'nchid
De teama unui fir de praf chiar, ei
Ar fi tirani, călăi şi ucigaşi!
Acum din toată inima mă 'ncrunt,
Şi de-ar putea să te rănească ochii-mi,
Aş vrea acuma chiar să teucidă.
Prefă-te c'ameţeşti, hai, şi cazi jos,
Iar de nu poţi, ruşine-atunci să-ţi fie!
Nu mai minţi că-s ochii-mi ucigaşi!
Arată-mi rana ce-ţi făcură ei!
Te zgârii doar c'un ac, rămâne-un semn,
Pe-o trestie de-apeşi tu mâna ta,
Rămâne 'n palmă-o urmă trecătoare,
Măcar câteva clipe; ochii-mi însă,
Cu cari acum te-am săgetat, nu pot
Să-ţi facă niciun rău, şi-acum ştiu bine
Că ochii mei nu pot să te rănească.

SILVIUS

O, scumpă Phebe, dacă vreodată —
Si-acest odată poate fi aproape—
Privind o faţă rumenă simţi-vei

A dragostei putere, tu vei ști
 Că-s răni ce nu se văd, pe cari le fac
 Săgețile-ascuțite-ale iubirii.

PHEBE

Dar pân' atuncea fugi de lângă mine;
 Și de-o veni vreodată vremea-aceea,
 Poți să-și bați joc de mine, fără milă,
 Cum nu mi-e milă mie-acum de tine.

ROZALINDA

De ce, mă rog? Și din ce neam ești oare,
 De-ți bați tu joc cu-atâta bucurie
 De un nenorocit? De-ai fi frumoasă —
 Dar, zău, nu ești decât așa încât
 Te poți culca și fără lumânare —
 Se cade să fii mândră, fără milă?
 Cum, ce înseamnă-aceasta? Ce te uiți
 La mine-așa? Nu-mi pari mai mult decât
 O marfă-obișnuită a naturii.
 Pe legea mea, și-închipuie că poate
 Să-mi ia și mie ochii! Nu, mă jur,
 Zadarnică nădejde, mândră fată!
 Sprâncenele-ți cernite, părul negru
 Ca de mătase, fața smântânie,
 Mărgelele de ochi, acestea toate
 Nu mă vor face să mă 'nchin eu ție.
 Nebun păstor, de ce te ții de ea
 Ca norul cel umflat de vânt și ploaie?

Ești ca bărbat de mii de ori mai bine
Decât e ea între femei; doar proștii
Ca tine umplu lumea de copii
Nenorociți; ia seama, nu oglinda,
Ci ochii tăi o fac ca să se creadă,
Intr' înșii ea se vede mai frumoasă,
Cu mult mai mult decât aieva este.
Cunoaște-te, fetiço, și 'n genunchi
Acuma cerului să-i mulțumești
Pentru iubirea acestui om cinstit.
Prietenește-ți spun eu la ureche
Că n'ai avea cătare orișunde.
Să ceri acum iertare-acestui tânăr,
Iubește-l și primește-l bucuroasă;
Urâta-i mai urâtă când urăște
Și-și bate joc de cel care-o iubește.
Păstorule, cu tine-acuma ia-o,
Și mergeți sănătoși.

PHEBE

O tinere,
Te rog, zău, să mă cerți un an întreg,
Căci să mă cerți tu-mi place mult mai mult
Decât să văd pe-acesta că mă roagă.

ROZALINDA

El s'a îndrăgostit de urîtenia ța și ea se va îndrăgosti
de mânia mea. Dacă-i așa, de câte ori îți va răspunde
ea cu priviri încruntate, am s'o înfrunt eu cu vorbe
amare. De ce te uiți așa la mine?

PHEBE

Pe dumneata nu pot eu să mă supăr.

ROZALINDA

Te rog să nu te 'ndrăgostești de mine,
Iubirea mea e mai înșelătoare
Decât făgăduiala la beție;
Ș'apoi nu-mi placi — De vreți să mă găsiți,
Stau colo lângă crângul de măslini.
Vii surioară? — Ține-te de ea,
Păstorule. — Hai, soro. — Păstoriță,
Te poartă mai frumos și nu fi mândră,
O lume 'ntreagă chiar de te-ar vedea,
Orbit ca el n'o să mai fie altul.
— Haideți la turma noastră.

(Ies Rozalinda, Celia și Corin)

PHEBE

Ce bine-ai spus tu, răposat păstor:
« Cine-a iubit, iubit-a dintr'odată »¹⁾.

SIVIUS

O, scumpă Phebe.

PHEBE

Ce spui, Silvius?

¹⁾ Aluzie la un vers din Marlowe, contemporan al lui Shakespeare.

SILVIUS

Indură-te de mine, scumpă Phebe.

PHEBE

Mă doare Sivius, când văd că suferi.

SILVIUS

Unde-i durere e și alinare:
Dacă te doare de durerea mea,
Cu dragostea-ți durerea mea și-a ta
Deodat'ar înceta.

PHEBE

Din partea mea
Iubirea deaproapelui o ai.

SILVIUS

Pe tine te vreau eu.

PHEBE

Aceasta 'nseamnă
Că tu râvnești la ceea ce n'ai drept,
Era o vreme când eu te uram,
O Sivius, și nici acuma chiar
Nu aş putea să spun că te iubesc.
Dar cum tu știi vorbi așa frumos
De dragoste, tovărășia ta,
Odinioară-atât de neplăcută,
De-acum oi îndura-o; dar din parte-mi
Să nu aștepti cumva altă răsplată
Decât doar bucuria-ți de-a-mi sluji.

SILVIUS

Atât de sfântă și desăvârșită-i
 Iubirea-mi și atât de slab norocul,
 C'aș socoti c'am parte de belșug
 De-aș mai culege spicele uitate
 De-acela ce 'ncărcat-a secerișul;
 Un zâmbet de-mi vei da din când în când
 Cu-aceasta voi trăi.

PHEBE

Cunoști tu oare
 Pe tânărul acela de-adineaori?

SILVIUS

Nu bine, dar l-am întâlnit adesea,
 A cumpărat coliba și pământul
 Zgârcitului acela de bătrân.

PHEBE

Să nu crezi că-l iubesc, deși întreb
 De el; e doar un tânăr îndrăzneț.
 E drept, vorbește bine, dar ce-mi pasă
 De vorbe? Totuși vorbele, și ele
 Prind bine când acel ce le grăiește
 Plăcut e celor care le ascultă.
 E un băiat drăguț; nu prea drăguț;
 E drept că-i mândru, dar îi șade bine;
 Va fi bărbat frumos de bună seamă,
 Dar fața mai ales e tare bine.
 Mai iute decât vorba-i ce jignea,

Privirea-i vindeca îndată rana.
Nu-i prea înalt, dar pentru vârsta lui
Destul de 'nalt; piciorul... ce să spui?
E cam așa și-așa, dar totuși bine.
Avea o buză roșie, drăguță,
De-un roșu mai aprins decât obrazii,
Atâta numai se deosebeau
Ca macul de garoafă. Multe fete,
De l-ar fi cercetat așa ca mine
Cu deamănuntul, ar fi fost aproape
Să se îndrăgostească; însă eu
Nici nu-l iubesc, nici nu-l urăsc; și totuși
Indreptățită-aș fi ca să-l urăsc:
Căci ce-avea el să mă înfrunte-așa?
A zis că părul și-ochii mei sînt negri,
Mi-aduc aminte-acum, râdea de mine;
Mă mir de ce nu i-am răspuns pe loc?
Dar nu-i nimic de mi-a scăpat atunci,
Nu l-am uitat cu totul, am să-i scriu
Să-l mustru foarte aspru. Nu vrei tu
Să duci răvașul, Silvius, vrei tu?

SILVIUS

Din toată inima, o scumpă Phebe.

PHEBE

Ii scriu acuma chiar, cât am în minte
Și 'n inimă tot ce-aș voi să-i spun;
Amar și scurt voi scrie, ca să-l doară.
Tu, hai cu mine, Silvius.

(Ies)

CUM VĂ PLACE

ACTUL IV

ACTUL IV

SCENA I

Pădurea. (Intră Rozalinda, Celia și Jaques).

JAQUES

Mă rog, frumușelule, dă-mi voie să te cunosc mai de aproape.

ROZALINDA

Lumea spune că ești un om melancolic.

JAQUES

Așa și sunt; îmi place mai mult să fiu așa decât să râd.

ROZALINDA

Cei care merg prea departe într'un fel sau într'altul sunt niște oameni nesuferiți și ajung să fie ponegriți de toată lumea, mai rău decât bețivii.

JAQUES

De ce? E bine să fii serios și să nu spui nimic.

ROZALINDA

Apoi atunci e bine să fii un stâlp.

JAQUES

Eu n'am nici melancolia învățatului, care e dorința de întrecere; nici a muzicantului, care e cu toane; nici a curteanului, care e trufie; nici a militarului, care râvnește mărire; nici a omului de legi, care e chițibușară; nici a femeii, care e năzuroasă; nici a îndrăgostitului, care e ceva din toate acestea: ci o melancolie în felul meu, alcătuită din multe, scoasă din multe lucruri, și într'adevăr gândindu-mă la călătoriile mele, am rumegat adesea în mintea mea toate cele văzute și de aici vine tristețea mea adâncă.

ROZALINDA

Ești un călător! Pe legea mea ai multă dreptate să fii trist. Mă tem că ți-ai vândut pământurile dumitale, ca să vezi pe ale altora; apoi atunci, a fi văzut multe și a nu avea nimica înseamnă să ai ochi bogați și mâini sărace.

JAQUES

Da, mi-am câștigat experiență.

ROZALINDA

Și experiența te face trist; mi-ar plăcea mai bine un nebun care să mă înveselească, decât o experiență

care să mă întristeze; și încă să mai și călătorești pentru așa ceva!

(Intră Orlando)

ORLANDO

Bună ziua, fericire ți-urez, scumpă Rozalindă!

JAQUES

A! atunci rămâi cu Dumnezeu, dacă începi să vorbești în versuri albe.

(Iese)

ROZALINDA

Drum bun, domnule călător! Vezi să vorbești din vârful buzelor și să porți haine ciudate, ponegrește tot ce este bun în țara ta, cârtește împotriva soartei, ceartă-te chiar cu Dumnezeu fiindcă ți-a dat înfățișarea pe care o ai, căci altfel cu greu am crede că te-ai plimbat vreodată cu gondola. Ei, ce e Orlando, unde mi-ai fost toată vremea asta? Tu și îndrăgostit! Dacă-mi mai faci așa poznă să nu te mai văd înaintea ochilor.

ORLANDO

Frumoasa mea Rozalindă, n'am întârziat decât un ceas.

ROZALINDA

Un ceas de întârziere la o întâlnire de dragoste! Cel care ar împărți o minută într'o mie de părți și ar

întârzia numai cu a mia parte dintr'o minută când e vorba de dragoste, zică cine-o vrea despre acela că l-a bătut Cupidon pe umăr, eu una îmi pun capul că inima-i e neatinsă.

ORLANDO

Iartă-mă, scumpă Rozalindă.

ROZALINDA

Nu, dacă mai zăbovești așa, nici să nu te mai văd în ochii mei; decât așa, mai bine mi-ar face curte un melc.

ORLANDO

Un melc?

ROZALINDA

Da, un melc; căci deși vine încet, își poartă în spinare casa, o zestre mai bogată decât aduci dumneata unei femei, și apoi își poartă și soarta cu el.

ORLANDO

Cum asta?

ROZALINDA

Cum? Coarnele, pe care cei ca dumneata sunt bucu-roși să le datoreze nevestelor lor; pe când el vine înarmat gata cu ce-i este dat să aibă și-și ferește nevasta de hulă.

ORLANDO

Virtutea nu pune coarne și Rozalinda mea e virtuoasă.

ROZALINDA

Și eu sunt Rozalinda dumitale.

CELIA

Ii place lui să-ți zică așa; dar el are o Rozalindă mai frumoasă decât tine.

ROZALINDA

Hai, fă-mi curte, fă-mi curte, că acum sunt în toane bune și se prea poate să mă înduplec. Ce mi-ai spune acum dacă aș fi chiar Rozalinda, adevărata dumitale Rozalindă?

ORLANDO

Te-aș săruta înainte de a vorbi.

ROZALINDA

Nu, mai bine să vorbești întâi, și când te-ai încurca și n'ai mai avea ce spune, poți să folosești prilejul spre a săruta. Oratorii cei buni, când își pierd firul, scui-pă, iar pentru îndrăgostiții care nu mai au — fe-rește Doamne! — ce să spuie, cel mai bun mijloc de scăpare e o sărutare.

ORLANDO

Dar dacă ea nu-ți dă voie s'o săruți?

ROZALINDA

Atunci te silește să o rogi și iar ai ce vorbi.

ORLANDO

Cine ar putea să-și piardă firul când e înaintea iubitei lui?

ROZALINDA

Chiar dumneata, zău, dacă aş fi eu iubita dumitale. Altfel aş crede că virtutea mea e mai grozavă decât mintea.

ORLANDO

Sunt îngrijit de soarta iubirii mele.

ROZALINDA

Să fii îngrijit în îmbrăcămintea dumitale, dar din suflet alungă orice grijă ¹⁾. Nu sunt eu Rozalinda dumitale?

ORLANDO

Imi face nițică plăcere să spun că ești, pentru că aş vrea să vorbesc despre ea.

ROZALINDA

Bine atunci eu, în numele ei, am să-ți spun că nu te vreau.

¹⁾ In textul englez e un joc de cuvinte cu cuvântul *Suit*, care înseamnă *cerere* și *îmbrăcămintă*.

ORLANDO

Atunci eu, în numele meu, îți spun că o să mor.

ROZALINDA

Nu, zău, mai bine mori prin procură. Biata noastră lume are acum aproape șase mii de ani și în toată vremea asta n'a murit niciun om în numele lui, adică din pricina dragostei. Lui Troilus o măciucă grecească i-a spulberat creierii, totuși el a făcut tot ce-a putut să moară mai 'nainte și el este socotit ca o pildă de iubire. Leandro ar mai fi trăit mult și bine, deși Hero se făcuse călugăriță, de n'ar fi fost căldura prea arzătoare a unei nopți de vară, căci bietul tânăr se dusese doar să se scalde în Helespont, dar i s'a pus un cârcel în picior și s'a înecat și acum proștii de cronicari ai vremii aceleia au scos că pricina a fost « Hero din Sestos ». Dar toate acestea-s minciuni, oamenii au tot murit de când lumea și viermii i-au mâncat, dar nu din pricina dragostei.

ORLANDO

N'aș vrea ca Rozalinda mea adevărată să aibă asemenea păreri, căci, îți spun drept, numai o încruntare a ei m'ar omorî.

ROZALINDA

Ți-o jur pe mâna aceasta că așa ceva n'ar omorî nicio muscă. Dar haide, acum vreau să fiu Rozalinda dumitale mai binevoitoare, cere-mi ce vrei și am să-ți dau.

ORLANDO

Atunci dă-mi iubirea ta, Rozalindă.

ROZALINDA

Da, zău, ți-o dau, și Vinerea și Sâmbăta și în toate zilele săptămânii.

ORLANDO

Și vrei să fiu al tău?

ROZALINDA

Da, și alți douăzeci la fel.

ORLANDO

Ce vrei să spui?

ROZALINDA

Dumneata nu ești bun?

ORLANDO

Așa cred.

ROZALINDA

Apoi bine, poate cineva să dorească prea mult dintr'un lucru bun? Hai, surioară, tu să fii preotul și să ne cununi. Dă-mi mâna, Orlando. Ce zici tu, surioară?

ORLANDO

Te rog, cunună-ne.

CELIA

Nu știu să spun cuvintele.

ROZALINDA

Trebuie să începi: «Vrei, Orlando»...

CELIA

A, da! Vrei Orlando, să iei pe Rozalinda de soție?

ORLANDO

Vreau.

ROZALINDA

Da, dar când?

ORLANDO

Cum? Acum, îndată ce ne-o cununa ea.

ROZALINDA

Atunci trebuie să spui: «Eu te iau, Rozalindă, de soție».

ORLANDO

Eu te iau, Rozalindă, de soție.

ROZALINDA

Aș putea să te întreb dacă ai vreo împuternicire de a cununa; dar eu te iau, Orlando, de bărbat; iată o fată care ia înainte preotului și, de bună seamă, gândul femeii sboară totdeauna înaintea faptelor ei.

ORLANDO

Așa fac toate gândurile, ele au aripi.

ROZALINDA

Acum spune-mi câtă vreme vrei s'o ții după ce ai luat-o?

ORLANDO

O veșnicie și o zi.

ROZALINDA

Spune « o zi », fără « veșnicie ». Nu, nu, Orlando, bărbății sunt ca luna lui April când fac curte, și ca Decembrie când se însoară; iar fetele sunt ca luna lui Mai când sunt fete, dar cerul se schimbă când sunt neveste. Am să fiu mai geloasă decât turturelel de turturica lui, mai gălăgioasă decât un papagal, când e să plouă, mai curioasă și mai nesățioasă decât o maimuță, o să plâng pentru nimica toată, ca Diana când se uita în fântână, și o să fac așa când ți-o fi lumea mai dragă, și o să râd ca o hienă, tocmai când vei avea poftă să dormi.

ORLANDO

Dar o să facă și Rozalinda mea așa?

ROZALINDA

Pe viața mea, are să facă întocmai ca mine.

ORLANDO

Dar ea e înțeleaptă.

ROZALINDA

Altfel nici n'ar duce-o mintea să facă așa; cu cât femeia e mai deșteaptă, cu atât e mai îndărătnică; așa-i mintea femeii; închide-i ușa și o să sară pe fereastră, închide fereastra și are să iasă pe gaura cheii, astup'o și pe asta și o s'o șteargă cu fumul pe coș.

ORLANDO

Un bărbat cu o astfel de femeie ar putea să spuie: « Minte, minte, unde porniși înainte ».

ROZALINDA

Nu, ai putea să-ți păstrezi vorba asta ca s'o înfrânezi când vei vedea că mintea nevestii se duce în patul vecinului.

ORLANDO

Pentru scuze ce cuvinte ar iscodi biata minte?

ROZALINDA

Doamne! Ar spune că a venit să te caute acolo. N'ai s'o prinzi niciodată fără răspuns, afară numai dacă n'o s'o iei fără limbă. O, femeia care n'ar ști s'arunce vina ei în spinarea bărbatului să nu-și crească singură copilul, fiindcă ar face din el un prost!

ORLANDO

Trebuie acum, Rozalindă, să te părăsesc pentru două ceasuri.

ROZALINDA

Vai, iubite, nu pot să stau două ceasuri fără tine!

ORLANDO

Trebuie să ții tovărășie ducelui la masă, la două voi fi cu tine iarăși.

ROZALINDA

N'ai decât să te duci, du-te; știam eu bine cine mi-ești; mi-au spus-o prietenele mele și nici eu nu m'așteptam la altceva, limba dumitale lingușitoare m'a ademenit; dar iată încă o femeie părăsită, de-acum, vino moarte! La două ceasuri ai zis?

ORLANDO

Da, dulcea mea Rozalindă.

ROZALINDA

Pe cuvântul meu, și-ți vorbesc foarte serios, așa să-mi ajute Dumnezeu, și prin toate jurămintele frumoase și neprimejdioase, te încredințez că de calci doar o iotă din făgăduiala dumitale și dacă vii numai cu o clipită mai târziu, am să te socotesc drept cel mai grozav mincinos, cel mai nevrednic de aceea pe care

o numești Rozalinda ta, îndrăgostitul cel mai gol la suflet din toată numeroasa ceată a necredincioșilor; așa dar teme-te de muștrările mele și ține-ți cuvântul.

ORLANDO

Cu tot atâta sfințenie ca și când ai fi într'adevăr Rozalinda mea; și acum rămâi cu bine!

ROZALINDA

Bine. Timpul e bătrânul judecător care judecă pe toți vinovații de acest fel, să hotărască deci Timpul. Rămâi cu bine!

(Iese Orlando)

CELIA

Rău ne-ai mai ponegrit pe noi femeile cu palavrele tale de dragoste; ar trebui să-ți tragem hainele peste cap, să vadă lumea cum pasărea și-a batjocurit singură cuibul.

ROZALINDA

Ah, verișoară, verișoară, drăguța mea verișoară, de-ai ști cât de adânc sunt cufundată în iubire! Dar așa adâncime nu se poate măsura. Inima mea e ca golful Portugaliei, nu-i poți da de fund.

CELIA

Ori, mai bine zis, e fără fund, căci oricâtă dragoste ai turna în ea se scurge toată.

ROZALINDA

Nu, numai răutăciosul copil din flori al Venerei, care a fost plăsmuit din gând, zămislit din toane și s'a născut din nebunie; ticălosul acela de copil orb care înșală ochii tuturor, pentru că ai lui sunt orbi, numai el poate să judece cât de adânc sunt cufundată în iubire. Ți-o spun, Aliena, nu pot să stau departe de privirea lui Orlando. Mă duc să caut un loc umbros și să suspin pân' ce-o veni el.

CELIA

Și eu am să dorm.

(Ies)

SCENA II

Pădurea. (Intră Jaques, Curteni și Pădurari).

JAQUES

Cine-i cel care a ucis cerbul?

UN CURTEAN

Eu, domnule.

JAQUES

Să-l înfățișăm ducelui, ca pe un cuceritor roman, și ar fi bine să-i punem pe cap coarnele cerbului, ca un semn al victoriei. N'ai vr'un cântec, pădurarule, pentru o asemenea împrejurare?

PĂDURARUL

Ba da, domnule.

JAQUES

Cântă-l oricum ar fi, numai să fie destul de zgomotos.

Cântec

PĂDURARUL

Cine ucis-a cerbul falnic
De ce o s'aibă parte?
Să poarte blana lui frumoasă
Și coarnele să poarte.
Cântați acum, cântați cu toții.

(Ceilalți vor cânta refrenul următor:)

CORUL

Tu mândru coarnele să porți,
Cum le-au purtat strămoșii morți,
Din neam în neam podoabă-au fost,
Acesta-i falnicul lor rost,
O coarne, coarne, cin'vă poartă
Să fie mândru de-a lui soartă.

(Ies)

SCENA III

Pădurea. Intră Rozalinda și Celia.

ROZALINDA.

Ce zici de una ca asta? N'a trecut de două? Și Orlando nicăiri!

CELIA

Te-asigur că, cu iubirea lui nevinovată și mintea turburată, și-a luat cu el săgețile și arcul și s'a dus... să se culce. Uite cine vine încoace!?

(Intră Silvius)

SILVIUS

Trimes sunt către tine, frumos tânăr,
 Drăguța-mi Phebe porunci să-ți dau
 Scrisoarea asta. Nu știu ce cuprinde;
 Dar, judecând după 'ncruntata-i frunte
 Și fața-i mânioasă când scria,
 Eu cred că are un cuprins cam aspru,
 Mă iartă-s doar un sol nevinovat.

ROZALINDA

Chiar și răbdarea la așa scrisoare
 S'ar revolta și-ar face gălăgie;
 De 'nghiț aceasta pot să le 'nghiț toate,
 Ea spune că-s urît și necioplit,
 Că-s mândru, că nu m'ar putea iubi,
 Ca fenixul de-ar fi de rari bărbații!
 Dar, pentru Dumnezeu, iubirea ei
 Nu-i iepurele după care-alerg.
 De ce îmi scrie-așa? Păstorule,
 Scrisoarea asta-i scris-o tu, ia seama.

SILVIUS

Pe legea mea, eu nu știu ce cuprinde,
 A scris-o Phebe.

ROZALINDA

Haide, ești nebun,
Pe tine dragostea te-a scos din minți.
Ii știi eu' mîna ei, e-o mînă aspră,
Ca pielea tăbăcită și roșcată
Cum este cîrămida, eu credeam
C'avea mînuși, dar mîna ei era;
Sunt mîini de gospodină, dar ce-mi pasă?
Eu spun că n'a scris ea scrisoarea asta.
Aici e gînd și mînă de bărbat.

SILVIUS

Ba, zău, e-a ei.

ROZALINDA

E o scrisoare furioasă, crudă,
Cu care mă înfruntă, mă 'ntărâtă
Ca Turcul pe creștin! Nu, nu se poate,
Căci din gingașul creier de femeie
Nu au putut ieși astfel de gînduri,
Atât de grosoloane și de negre
Parc'ar veni din Etiopia,
Mai negre chiar prin tot cuprinsul lor
Decît arată. Vrei s'ascuți scrisoarea?

SILVIUS

Așa vă rog, căci nu-i cunosc cuprinsul,
Deși cruzimea ei o știu prea bine!

ROZALINDA

Ea-și bate joc de mine, uite-aici,
Tirana, cum îmi scrie.

(Citește) Un zeu cu chipul de păstor
Ești oare tu, de-atât amor,
Ce arde ca un foc nestins,
In a mea inimă-ai aprins?
Poate o femeie să zeflemisească așa?

SILVIUS

Dumneata zici că asta-i zeflema?

ROZALINDA (Citește)

Venit-ai pe pământ, o zeu,
Să chinuiești sufletul meu?
Ai mai auzit vreodată astfel de zeflema?
Orcât de mulți ochi m'au dorit,
Nu-i unul să mă fi rănit:
Vrea să zică de mine că sunt un dobitoc.
Cu tot disprețul din privire,
Dac'ai aprins așa iubire,
Cu ochii tăi strălucitori,
Vai, nici gândești de câte ori
Mai mult eu te iubeam pe tine,
De te uitai frumos la mine!
Când mă certai eu te iubeam,
De mă rugai, ce nu făceam?
Cel ce-ți aduce-această veste

Nu știe ce 'n inima-mi este;
Prin el trimete-mi gândul tău,
Dac'o fi bun, ori de-o fi rău;
De vrei, cu tot ce pot să-ți dea,
Iubirea și credința mea,
Ori de respingi al meu amor,
Și-atunci doresc numai să mor.

SILVIUS

Și dumneata zici că asta-i ceartă?

CELIA

Vai, biet păstor!

ROZALINDA

Ți-e milă de el? nu, nu-i vrednic de nicio milă. Tu vrei să iubești o femeie ca asta? Ce? să facă din tine o unealtă și să-și bată joc de tine? Nu mai e de răbdat! Bine, du-te la ea, căci văd că dragostea a făcut din tine un șarpe îmblânzit, și spune-i așa: Că dacă mă iubește pe mine, eu îi poruncesc să te iubească pe tine. Dacă nu vrea, nici eu nu o vreau pe ea, decât dacă ai veni tu să mă rogi pentru ea.

Dacă ești îndrăgostit cu adevărat, du-te, și nu mai spune un cuvânt; căci iată vine cineva aici.

(Silvius iese)

(Intră Oliver)

OLIVER

Ei, bună dimineața, dragii mei!
 Vă rog să-mi spuneți, dacă știți, pe unde
 Se află, pe aici lângă pădure,
 O stână 'nconjurată de măslini.

CELIA

Spre-apus de locu-acesta 'n fundul văii;
 Lăsând pe dreapta rândul de răchite,
 Pe lângă care murmură pârâul,
 Ajungeți drept acolo, însă casa
 Ea singură acuma se păzește,
 Nu-i nimeni înăuntru.

OLIVER

De pot să 'nvețe ochii dela limbă,
 Din ce-am aflat eu parcă v'aș cunoaște.
 Se potrivesc și hainele și vârsta!
 Băiatul e bălan, cu chip de fată,
 Se poartă ca o soră înțeleaptă,
 Iar fata-i mică și mai ocheșică.
 Nu sunteți oare voi stăpânii casei
 De care-am întrebat eu adineaori?

CELIA

Nu ne fălim — ne 'ntrebi, îți spunem: da.

OLIVER

Orlando vă salută pe-amândoi,
 Iar tânărului, căruia îi zice

Că-i Rozalinda lui, el îi trimete
Năframă 'nsângerată. Dumneata ești?

ROZALINDA

Sunt eu, ce să 'nțelegem din aceasta?

OLIVER

Ceva ce-i spre rușinea mea, de vreți
Să știți ce om sunt; cum, de ce și unde
Batista s'a pătat.

CELIA

Te rog să spui.

OLIVER

Când tânărul Orlando-acum în urmă
S'a despărțit de voi, el v'a promis
C'o să se 'ntoarcă iar peste un ceas,
Și-umblând el prin pădure, mestecând
Mereu cea hrană dulce și amară
A dragostii, uitați ce s'a 'ntâmpat:
Sub un stejar bătrân, cu creștet gol,
Cu crengile de mușchi acoperite,
Zăcea pe spate un nenorocit,
Cu păr vâlvoi, în zdrențe, și dormea.
Un șarpe cu solzi verzi și aurii
De gâtul lui se 'ncolăcise și
Cu capu-i sprinten și-amenințător
Se-apropia de gura lui deschisă.

Deodată el, zărindu-l pe Orlando,
 Se desfăcu de gât și se târî
 Cu mersul șerpuit într'un tufiș,
 În care sta la umbră o leoaică,
 Cu uger stors, cu capul la pământ,
 Pândind ca o pisică de cumva
 Se va mișca ființa care doarme,
 Căci în regeasca-i fire-această fiară
 Nu mușcă din ce-i pare mortăciune.
 Văzând aceasta, s'a apropiat
 Orlando de-acel om, și a aflat
 Că el era chiar frate-său mai mare.

CELIA

L-am auzit vorbind de acest frate,
 Spunea că e cel mai neomenos
 Ce-a fost pe-acest pământ.

OLIVER

Și-avea dreptate,
 Știu bine că era neomenos.

ROZALINDA

Dar oare-Orlando l-a lăsat acolo,
 Să-l sfâșie leoaica cea flămândă?

OLIVER

De două ori s'a 'ntors, ș'avea de gând
 Să facă astfel, însă bunătatea,
 Mai nobilă ca orice răzbunare,
 Și firea-i, mai puternică decât

Acest prilej de dreaptă răzbunare,
L-au îndemnat ca să înfrunte 'ndată
Pe-acea leoaică și o doborî.
In zgomotul acelei lupte crunte
Din somnul meu atunci m'am deșteptat.

CELIA

Ce ? dumneata ești fratele acela?

ROZALINDA

Pe dumneata el te-a scăpat de moarte?

CELIA

Ești cel ce-ades cătat-a să-l omoare?

OLIVER

Da, eu eram, dar nu mai sunt acela.
Nu mi-e rușine ca să spun ce-am fost,
Căci remușcarea e atât de dulce
De când sunt cel ce sunt.

ROZALINDA

Dar ce e cu batista 'nsângerată?

OLIVER

Vă spun îndată. După ce cu lacrimi
De bucurie ne-am scaldat povestea
Dela 'nceput pân' la sfârșit, spunându-i

Cum de-am ajuns eu în acel pustiu,
 Îndată el m'a dus la bunul duce,
 Ce-mi dete haine nouă și mâncare,
 Lăsându-mă lui frate-meu în grije,
 Și 'ndată el la peștera-i mă duse,
 Și-acolo, desbrăcându-se, văzui
 C'acea leoaică brațu-i sfâșiase
 Și sânge mult întruna îi cursese;
 Ș'acum el leșină și tot mai slab
 Chema mereu pe Rozalinda lui.
 În scurt, îl vindecai, legându-i rana,
 Și după câtva timp, înviorat,
 El m'a trimes aci, deși străin,
 Să spun ce s'a 'ntâmplat și să-l iertați
 Că și-a călcat cuvântul, și s'aduc
 Batista asta 'n sângele-i udată
 La tânărul păstor pe care 'n glumă
 El îl numește Rozalinda lui.

(Rozalinda leșină)

CELIA

Ce-i Ganymed? Dragă Ganymed!

OLIVER

Sunt mulți care leșină când văd sânge.

CELIA

Aici mai e și altceva. Ei, dragă vere!

OLIVER

Se înviorează, iată!

ROZALINDA

Aș vrea să fiu acasă.

CELIA

Te vom duce.

Vrei să-mi ajuți, te rog, să-l iei de braț?

OLIVER

Vino-ți în fire, tinere, bărbat ești oare! N'ai inimă de bărbat.

ROZALINDA

Da, e drept! Ei, domnule, cineva ar putea zice: Bine se mai preface ăsta! Te rog să spui fratelui dumitale ce bine m'am prefăcut. Vai de mine!

OLIVER

Aceasta n'a fost prefăcătorie; se vede prea bine după fața dumitale că a fost o durere adevărată.

ROZALINDA

Ba prefăcută, crede-mă.

OLIVER

Bine atunci, fii mai cu inimă și fă pe bărbatul!

ROZALINDA

Asta și fac, dar, zău, trebuia să mă nasc femeie.

CELIA

Vino, ești tot mai palidă; hai, te rog, să mergem acasă.

Dragă domnule, vino cu noi.

OLIVER

Da, viu, acum, căci am să duc răspunsul
Lui frate-meu, să-i spun că l-ați iertat.

ROZALINDA

Mă mai gândesc eu la aceasta; dar, vă rog, spuneți-i
ce bine m'am prefăcut. Veniți?

(Ies)

CUM VĂ PLACE

ACTUL V

ACTUL V

SCENA I

Pădurea. (Intră Tocilă și Audrey).

TOCILĂ

O să vie și vremea aceea, Audrey; ai răbdare, draguța mea.

AUDREY

Zău că preotul era destul de bun, orice ar zice domnul cel bătrân.

TOCILĂ

Un afurisit, Părintele Oliver, Audrey, un prost răstălmăcitor de bucoavne. Dar, Audrey, e aici un tânăr care zice că are drepturi asupra ta.

AUDREY

Da, știu eu cine e, n'are nici cel mai mic drept asupra mea; uite, vine omul de care vorbești.

TOCILĂ

E un adevărat ospăț pentru mine când văd un țărănoi; pe legea mea, noi oamenii de duh avem de dat multe socoteli; noi trebuie să ne batem joc, nu ne putem opri.

(Intră William)

WILLIAM

Bună seara, Audrey.

AUDREY

Bună să dea Dumnezeu, William.

WILLIAM

Bună seara și duminică, domnule.

TOCILĂ

Bună seara, dragă prietene. Pune-ți pălăria 'n cap, pune-ți-o; nu, te rog, pune-o în cap, Câți ani ai, prietene?

WILLIAM

Douăzeci și cinci, domnule.

TOCILĂ

Frumoasă vârstă. Te cheamă William?

WILLIAM

William, domnule.

TOCILĂ

Frumos nume. Te-ai născut aci în pădure?

WILLIAM

Da, domnule, mulțumesc lui Dumnezeu.

TOCILĂ

« Mulțumesc lui Dumnezeu », bun răspuns. Ești bogat?

WILLIAM

Păi zău, domnule, așa și-așa.

TOCILĂ

« Așa și-așa », e bine, foarte bine, grozav de bine, și totuși nu e, e numai așa și-așa. Ești deștept?

WILLIAM

Da, domnule, am destulă minte.

TOCILĂ

Că bine zici. Mi-aduc aminte o vorbă: « Proştul se crede deştept, dar deşteptul îşi dă seama că e proşt ». Filosoful păgân, dacă avea poftă să mănânce un strugure, căsca gura când voia să-l vâre înăuntru; vrând să zică prin asta că strugurii-s făcuţi ca să-i mănânci și gura ca s'o caşti. Iubeşti pe fata asta?

WILLIAM

Da, domnule.

TOCILĂ

Dă mâna încoace. Ai învățat carte?

WILLIAM

Nu, domnule.

TOCILĂ

Apoi atunci învață asta dela mine; a avea înseamnă să ai, căci este în retorică o figură că băutura, dacă o verși dintr'o ceașcă în pahar, golește pe una și umple pe celălalt; căci toți scriitorii recunosc că ipse înseamnă el, acum tu nu ești ipse, pentru că eu sunt el.

WILLIAM

Care el, domnule?

TOCILĂ

El, domnule, ăl care o să ia de nevestă pe femeia asta. De aceea, țărănoiule abandonează — sau pe limba proastă, părăsește — societatea, — sau pe mitocănește, tovărășia acestei femele — sau pe țărănește muierea; ceea ce la un loc înseamnă: abandonează societatea acestei femele, ori de nu, să știi, țărănoiule, că te distrug, sau ca să pricepi mai bine: o să mori; adică am să te ucid, am să isprăvesc cu tine, te trec din viață în moarte, din libertate în robie; o să te omor cu otrava ori cu ciomăgeala, ori cu pumnalul; o să te prind într'o cursă, o să te dau gata prin viclenii; o să te omor într'o sută și mai bine de feluri; de aceea tremură și șterge-o.

AUDREY

Du-te, dragă William.

WILLIAM

Dumnezeu să te ție voios, domnule.

(Iese).

(Intră Corin)

CORIN

Stăpânul și stăpâna noastră vă caută; haide, haide.

TOCILĂ

Fuga, Audrey! Fuga! Vin și eu după tine, vin.

(Ies)

SCENA II

Pădurea. (Intră Orlando și Oliver).

ORLANDO

E cu puțință, că s'o cunoști așa de puțin și să-ți placă?
Și abia văzând-o s'o iubești? Și iubind-o s'o ceri?
Și cerând-o ea să se învoiască? Și ai de gând să stă-
rui s'o iei?

OLIVER

Nu te îngriji nici că sunt prea zorit, că-i săracă și că
ne cunoaștem prea puțin, nici că m'am grăbit s'o

cer și s'a învoit numai decât; ci spune cu mine, iubesc pe Aliena; spune cu ea că mă iubește; învoiește-te cu amândoi ca să fim fericiți unul cu altul, aceasta are să fie și spre binele vostru; căci casa tatălui meu, și toată averea care a fost a bătrânului Sir Rowland, le voi trece asupra ta, iar eu voi trăi și muri aci, ca păstor.

ORLANDO

Bine, mă învoiesc. Să fie nunta mâine, am să poftesc pe duce și însoțitorii lui care vor să vie. Du-te și pregătește pe Aliena; că uite aici vine Rozalinda mea.

(Intră Rozalinda)

ROZALINDA

Domnul să te aibă 'n pază, frate.

OLIVER

Și pe dumneata, surioară.

(Iese)

ROZALINDA

O dragul meu, Orlando, cât mă doare când te văd așa oblojit la inimă.

ORLANDO

La braț numai.

ROZALINDA

Credeam că ți-a fost inima rănită de ghiarele unei leoaice.

ORLANDO

Rănită e ea; dar de ochii unei fete.

ROZALINDA

Ți-a spus fratele dumitale cum am făcut pe leșinata când mi-a arătat batista?

ORLANDO

Da, și alte minuni, mai mari decât asta.

ROZALINDA

O, văd unde vrei să ajungi. Intr'adevăr cu așa iuțeală năpraznică nicicând nu s'a mai întâmplat ceva, afară numai de încăierarea între doi berbeci sau fanfaronada lui Cezar cu: « Venii, văzui, învinsei », căci fratele dumitale și sora mea, cum s'au întâlnit s'au și privit, cum s'au privit s'au și iubit, cum s'au iubit au și început să ofteze și să se întrebe unul pe altul de ce?, cum au știut de ce, au și căutat leacul, și din toate aceste trepte ei au făcut o scară pe care să se suie îndată până la nuntă; ei sunt în furia dragostei și vor să se unească; nici cu ciomegele nu i-ar putea despărți cineva.

ORLANDO

Se vor cununa mâine, și-am să poftesc pe duce la nun-tă. Dar, vai, ce-amar lucru e să privești la fericire prin ochii altuia! Cu atât mai mult voi fi mâine în culmea desnădejzii, cu cât voi vedea pe frate-meu fericit că are ce dorește.

ROZALINDA

Cum oare mâine nu voi putea să țin locul Rozalindei?

ORLANDO

Nu mai pot trăi tot amăgindu-mă mereu.

ROZALINDA

Atunci n'am să te mai obosesc cu vorbe goale. Deci află dela mine, și-acum vorbesc cu rost, căci știu că ești un nobil de seamă; nu-ți spun aceasta ca să-ți faci o părere bună despre priceperea mea, întru cât îți spun că știu cine ești, și nici nu mă trudesesc să te fac să mă prețuiești mai mult decât doar atât cât trebuie ca să poți avea încredere în mine, și aceasta pentru a-ți face bine, și nu ca să mă înalț pe mine. Crede-mă, te rog, că pot să fac lucruri ciudate. De când eram de trei ani am cunoscut un vrăjitor, cu adâncă pricepere în meșteșugul lui, dar care nu era blestemat. Dacă iubești pe Rozalinda cu-atâta înfocare, după cum arăți, când fratele tău se însoară cu Aliena, tu te vei însura cu ea. Eu știu la ce strâmtoare a adus-o

soarta și nu mi-e cu neputință, dacă n'ai nimic de zis, să ți-o aduc înaintea ochilor mâine, în carne și oase, și fără de nicio primejdie.

ORLANDO

Vorbești cu tot dinadinsul?

ROZALINDA

Pe viața mea ți-o spun, și țin la ea, deși îți spun că sunt un vrăjitor. De aceea îmbracă-te în hainele cele mai bune, pofteste-ți prietenii, căci, dacă vrei să fii cununat mâine, vei fi, și cu Rozalinda dacă vrei.

Iată aci vine drăguța mea și drăguțul ei.

(Intră Silvius și Phebe)

PHEBE

O tinere, prea crud ai fost s'arăți
Scrisoarea ce ți-am scris-o dumitale.

ROZALINDA

Nu-mi pasă, asta e dorința mea
Să-ți par că-s urâcios și crud cu tine.
Nu vezi pe-acest păstor prea credincios?
Iubește-l, nu mai poate după tine.

PHEBE

O bunule păstor, acestui tânăr
Te rog să-i spui ce 'nseamnă să iubești.

SILVIUS

Inseamnă-a fi doar lacrimi și suspine,
Și-așa-s eu pentru Phebe.

PHEBE

Și eu pentru Ganymed.

ORLANDO

Și eu pentru Rozalinda.

ROZALINDA

Și eu pentru nicio femeie.

SILVIUS

Inseamnă să fii tot numai credință.
Și-așa-s eu pentru Phebe.

PHEBE

Și eu pentru Ganymed.

ORLANDO

Și eu pentru Rozalinda.

ROZALINDA

Și eu pentru nicio femeie.

SILVIUS

Inseamnă să fii tot numai iubire,
Doar patimă, dorință arzătoare,
Să fii numai răbdare, nerăbdare,

Neprihănit, plecat și-ascultător,
Și gata pentru orice încercare,
Și-așa-s eu pentru Phebe.

PHEBE

Și-așa-s eu pentru Ganymed.

ORLANDO

Și-așa-s eu pentru Rozalinda.

ROZALINDA

Și eu pentru nicio femeie.

PHEBE (Către Rozalinda)

De este-așa, de ce mă ții de rău
Că te iubesc pe tine?

SILVIUS

De-i așa,
De ce mă ții de rău că te iubesc?

ORLANDO

De ce mă ții de rău că te iubesc?

ROZALINDA

Cui îi spui « De ce mă ții de rău că te iubesc »?

ORLANDO

Aceleia ce nu-i aici și nu m'aude.

ROZALINDA

Vă rog să nu mai vorbiți de asta, că parcă urlă lupii la lună. (Către Silvius). Am să-ți ajut dacă pot. (Către Phebe). Te-aș iubi dac'aș putea. Mâine veniți cu toții să mă întâlniți. (Către Phebe). Mă voi însura cu tine, de m'oi însura cândva cu o femeie și mâine voi fi însurat. (Către Orlando). Am să-ți fac pe voie, dac'am făcut vreodată pe voia vr'unui bărbat, și vei fi cununat mâine. (Către Silvius). Am să te mulțumesc, dacă ceea ce-ți place te poate mulțumi, și vei fi cununat mâine. (Către Orlando). Dacă iubești pe Rozalinda, vino. (Către Silvius). Dacă iubești pe Phebe, vino, și eu, care nu iubesc nicio femeie, voi veni. Și-acum rămâneți cu bine, v'am spus ce-aveți de făcut.

SILVIUS

N'am să lipsesc, de-oi trăi.

PHEBE

Nici eu.

ORLANDO

Nici eu

SCENA III

Pădurea. (Intră Tocilă și Audrey).

TOCILĂ

Mâine-i ziua fericită, Audrey, mâine vom fi cununați.

AUDREY

Asta aştept şi eu din toată inima şi cred că nu-i dorinţă necinstită când doreşti să fii femeie cu rost în lume. Iată vin doi copii de casă ai ducelui surghiunit.

(Intră doi copii de casă).

INTÂIUL COPIL

Bine te-am găsit, cinstite domnule.

TOCILĂ

Da, zău, bine ne-am găsit. Hai şedeţi jos, şi hai... un cântec.

AL DOILEA COPIL

La poruncă, şedeţi la mijloc.

INTÂIUL COPIL

Să începem deadreptul, fără să mai tuşim, să scui-păm, sau să spunem că suntem răguşiţi, cum încep cei cu voce proastă?

AL DOILEA COPIL

Aşa, zău, şi amândoi pe un ton, ca doi Țigani pe un cal.

Cântec

A fost o fată şi-un băiat,
In chiote şi 'n veselie,
Hei, hei, mereu aşa să fie!

Pe câmpul verde s'au plimbat,
 In timp de primăvară,
 Când păsări vin în țară,
 Văzduhul tot răsună de vesel ciripit:
 Ce dulce-i primăvara când ești îndrăgostit!

In câmpul verde și 'nflorit,
 In chiote și 'n veselie,
 Hei, hei, mereu așa să fie!
 Acolo ei s'au odihnit,
 In timp de primăvară, etc.

Și o duceau într'o cântare,
 In chiote și 'n veselie,
 Hei, hei, mereu așa să fie!
 Că vieața este ca o floare,
 In timp de primăvară, etc.

De-aceea fiți cu voie bună,
 In chiote și 'n veselie,
 Hei, hei, mereu așa să fie!
 Căci dragostea vă încunună,
 In timp de primăvară, etc.

TOCILĂ

Zău, măi băieți, după ce că n'avea prea mult înțeles
 cântecul vostru, l-ați mai cântat și destul de prost.

INTÂIUL COPIL

Te 'nșeli, domnule, noi am ținut timpul și măsura,
 n'am pierdut măsura.

TOCILĂ

Da, zău, ăsta-i curat timp pierdut fără orice măsură să ascuți la cântece de astea proaste. Dumnezeu să fie cu voi și să vă 'ndrepte vocile! Hai, Audrey.

(Ies).

SCENA IV

Pădurea. (Intră Ducele Senior, Amiens, Jaques, Orlando, Oliver și Celia).

DUCELE SENIOR

Crezi tu, Orlando, că băiatul poate
Să facă tot ce a făgăduit?
Eu câte-odată cred, și iarăși nu,
Ca cei care se tem și totuși speră,
Cu toată teama lor.

(Intră Rozalinda, Silvius, și Phebe)

ROZALINDA

Aveți răbdare
Pân' ce 'nvoiala o 'ntărim din nou,
Ați spus că, dacă-aduc pe Rozalinda,
Soție lui Orlando o veți da-o?

DUCELE SENIOR

Regate chiar de-ar fi să-i dau de zestre.

ROZALINDA

Și tu spui că o vrei, dacă-o aduc?

ORLANDO

Da, rege chiar de-aş fi pe lumea 'ntreagă.

ROZALINDA

Şi tu spui că m'ai lua, dac'aş vrea eu.

PHEBE

Da, chiar de-ar fi să mor un ceas în urmă.

ROZALINDA

Dar de nu vei voi tu să mă iei,
Vei lua pe-acest păstor prea credincios?

PHEBE

Aşa e învoiala.

ROZALINDA

Tu zici că vrei pe Phebe, de vrea ea?

SILVIUS

Da, chiar de-ar fi să mor de cum o iau.

ROZALINDA

Făgăduii să pun în rând acestea.
Să-ţi ții cuvântul, duce, de-a-ţi da fata,
Şi tu Orlando, că o vei lua-o;
Să-ţi ții cuvântul, Phebe, că mă iei,
Ori de n'oi vrea, că iei pe-acest păstor;

Să-ți fii cuvântul, Silviu, că vei lua-o
De n'o vrea să mă ia; și-acum mă duc,
Să pun în rânduială toate-acestea.

(Ies Rozalinda și Celia)

DUCELE SENIOR

Prin multă-asemănare acest păstor
Mi-aduce aminte de copila mea.

ORLANDO

Stăpâne, 'ntâi când l-am văzut, crezui
Că este-un frate al fiicei voastre;
Dar, bunul meu stăpân, acest băiat
Născutu-s'a 'n pădure și-și făcu
Ucenicia lui în fel de fel
De meșteșuguri pline de primejdii,
Ce le-a 'nvățat el dela unchiul său,
Un mare vrăjitor, cum zice el,
Ce stă ascuns aicea în pădure.

(Intră Tocilă și Audrey)

JAQUES

Fără îndoială se pregătește un al doilea potop și pe-
rechile astea se 'ndreaptă spre corabia lui Noe. Uite
că vine o pereche de lighioane foarte ciudate, care
în toate limbile se numesc nebuni.

TOCILĂ

Salutare și 'nchinare către toți și fiecare.

JAQUES

Iubite stăpâne, spune-i bun sosit; ăsta-i omul acela cu mintea 'ntortocheată, pe care-l întâlneai adesea prin pădure; a fost curtean, așa se jură el.

TOCILĂ

De se 'ndoiește cineva de-aceasta, n'are decât să mă puie la încercare. Am dansat și eu la curte și am lingușit pe câte-o cucoană, am fost șiret cu prietenul meu și îndatoritor cu dușmanul. Am sărăcit trei croitori, am avut patru certuri și odată era chiar gata să mă bat în duel.

JAQUES

Cum v'ați descurcat?

TOCILĂ

Doamne, ne-am întâlnit și am găsit că pricina era de gradul al șaptelea.

JAQUES

Cum gradul al șaptelea? Iubite stăpâne, fii îngăduitor cu omul acesta.

DUCELE SENIOR

Mie-mi place foarte mult.

TOCILĂ

Dumnezeu să vă răsplătească, Măria Voastră, și să faceți același lucru cu mine. Mă 'ngrămădesc și eu aci, stăpâne, printre toți țărani ăștia ce vor să se 'mpreune, gata și eu să jur așa cum cere căsătoria și să-mi calc jurământul așa cum mă 'ndeamnă văpaia din sânge; o biată fecioară, Măria-ta, urâtă, dar e a mea; așa o năzbâtie a mea, Măria ta, să iau ce nu-i trebuie nimănui; cinstea bogată ca și un calic, Măria ta, locuiește într'o casă săracă; ca și mărgăritarul vostru într'o stridie spurcată.

DUCELE SENIOR

Pe legea mea, dă niște răspunsuri rezezi și pline de miez.

TOCILĂ

Ca săgeata nebunului și trăsnaile lui desfătătoare.

JAQUES

Dar ce-i cu gradul al șaptelea? Cum ai găsit că cearta era de gradul al șaptelea?

TOCILĂ

După șapte desmințiri — ia stai mai dreaptă, Audrey — și iată cum, domnule. Mie nu-mi plăcea tăietura bărbii unui curtean, și el mi-a trimes vorbă că, dacă

zic că barba lui nu e bine tăiată, el crede că este: asta e ceea ce se numește un Răspuns Curtenitor. Dacă i-am trimes vorbă din nou că nu era bine tăiată, el mi-a trimes vorbă că o taie așa cum îi place lui: asta se numește o Glumă Cuviincioasă. Dacă iarăși spun « nu e bine tăiată », el mi-a disprețuit judecata: asta e o Ocară Grosolană. Dacă iarăși « nu e bine tăiată », mi-a răspuns că nu spun adevărat: asta e o Înfruntare Îndrăzneată. Dacă iarăși « nu e bine tăiată », mi-a spus că mint: asta e o Sfidare Gâlcevitoare. Și așa mai departe la Desmințirea Circumstanțială și Desmințirea Directă.

JAQUES

Și de câte ori i-ai spus că barba nu e bine tăiată?

TOCILĂ

N'am îndrăznit să merg mai departe decât Desmințirea Circumstanțială, nici el n'a îndrăznit să ajungă la Desmințirea Directă; și așa ne-am măsurat spadele și ne-am despărțit.

JAQUES

Poți să spui pe rând gradele Desmințirii?

TOCILĂ

Ei, domnule, noi ne-am certat întocmai cum scrie la carte, în cartea cu regule de bună purtare. Am să vă

spun gradele: întâiul este Răspunsul Curtenitor; al doilea, Gluma Cuviincioasă; al treilea, Ocara Grosolană; al patrulea, Infruntarea Îndrăzneată; al cincilea, Sfidarea Gâlcevitoare; al șaselea, Desmințirea Circumstanțială; al șaptelea, Desmințirea Directă; și de aceasta din urmă te poți feri cu un «Dacă». Știu un caz când șapte judecători n'au putut să împace o ceartă, dar când s'au întâlnit părțile, unul din ei s'a gândit la un «Dacă», uite, cam astfel: «Dacă dumneata ai spus așa, eu am spus așa», și atunci și-au dat mâinile și și-au jurat frăție. «Dacă» acesta este singurul mijlocitor de împăcare, e multă putere într'un «Dacă»¹⁾.

JAQUES

Nu-i așa că ăsta-i un băiat rar, stăpâne? Se pricepe așa de bine la toate și e totuși un nebun.

1) In acest pasaj Shakespeare batjocorește o carte apărută în vremea aceea și intitulată: «Despre onoare și certurile onorabile». Prima parte a acestei cărți era intitulată: «Discurs foarte necesar pentru gentilomii geloși de onoarea lor», cu privire la felul de a da și de a primi o desmințire motivând un duel. Capitolele principale ale cărții sunt: Pentru ce motiv partea căreia i se dă o desmințire trebuie să trimeată o desfidere; natura și felurile desmințirilor; desmințirile sigure și directe, desmințirile condiționale, etc. La capitolul din urmă, vorbind de cuvântul «dacă», autorul spune: «Desmințirile condiționate sunt acelea care sunt date condițional, ca atunci când cineva ar pronunța sau ar scrie aceste cuvinte: Dacă ai zis că eu am vorbit de rău pe cineva, ai mințit, sau dacă vei spune, vei minți».

DUCELE SENIOR

Se slujește de nebunia lui ca de un scut la adăpostul
cărui el își aruncă săgețile.

(Intră Hymen ¹⁾, Rozalinda și Celia)

Muzică liniștită

HYMEN

In cer e bucurie
Când orice dușmănie
A fost uitată;
Te bucură, bun duce,
Căci Hymen îți aduce
Pe mândra-ți fată,
Ca să dai mâna-i celui care
I-aduse-a inimii 'nchinare.

ROZALINDA

(Către Duce). O tată, ia-mă, căci a ta sunt eu.
(Către Orlando). Orlando, ia-mă, căci a ta sunt eu.

DUCELE SENIOR

De nu mă 'nșală ochii, fata mea ești.

ORLANDO

De nu mă 'nșală ochii, ești Rozalinda mea.

¹⁾ In alegorii Hymen era de obicei înfățișat cu o rochie galbenă ca șofranul, o vestă albă, ciorapi galbeni și un văl de mătase galbenă aruncat peste brațul stâng. Capul era încoronat cu trandafiri și măghiran. In mâna dreaptă ținea o torță aprinsă.

PHEBE

De nu mă 'nșală a mea privire,
Rămâi cu bine-atunci, iubire!

ROZALINDA

Nu vreau alt tată decât doar pe tine!
Nu vreau alt soț decât doar pe tine!
(Către Phebe). Și nici soție decât doar pe tine!

HYMEN

Fiți liniștiți! Indată,
Incurcătura toată
Se va sfârși cu bine:
Sunt opt ce au să fie
Uniți prin cununie
Așa cum se cuvine.

(Către Rozalinda și Orlando). Nimic n'are pe voi să vă despartă.

(Către Oliver și Celia). Uniți pe veci să fiți e-a voastră soartă.

(Către Phebe). Lui trebuie să-i dai tu a ta mână
Ori o femeie îți va fi stăpână.

(Către Silvius) Cum nu e iarnă fără vreme rea,

In veci veți sta și voi alătura.

Pân' ce cântăm de nuntă o cântare,

Vorbind vă lămuriți voi fiecare,

Cum s'a 'ntâmplat aci să ne 'ntâlnim

Și-așa cu bine toate să sfârșim.

Cântec

Nunta este o cunună
 Cu care Juno ne cinstește,
 Și Hymen e cel ce 'mpreună
 Și-această lume o 'nmulțește.
 Slavă, slavă, Hymen ție,
 Slavă, sfântă cununie.

DUCELE SENIOR

Bine-ai venit, o scumpa mea nepoată,
 Tot ca și fiica mea îmi ești de dragă.

PHEBE

(Către Silvius). Eu n'am să-mi calc cuvântul, ești al meu,
 Credința ta mi-a câștigat iubirea.

(Intră Jaques de Boys)

JAQUES DE BOYS

Vă rog să m'ascultați o vorbă, două;
 Sunt fiul cel de-al doilea-al lui Sir Rowland,
 Vești bune-aduc frumoasei adunări.
 Aflând ducele Frederick c'aici
 Vin în pădure 'n fiecare zi
 Atâția oameni vrednici, adunat-a
 Puternică oștire și porni
 Să prindă pe-al său frate să-l omoare;
 Și-ajunse până 'n marginea pădurii,
 Unde 'ntâlni pe un bătrân călugăr
 Și, după ce vorbi cu el câtva,

S'a hotărît să-și părăsească gândul
Și lumea, și să-i dea iar înapoi
Coroana surghiunitului său frate,
Și tuturor ce-au fost goniți cu el
Să li se dea moșiile 'ndărăt.
Pe viața mea, ce spun e adevărul.

DUCELE SENIOR

O tinere, să fii binevenit;
Tu fraților aduci un dar frumos
De nunta lor; moșii dai tu 'ndărăt
La unul, un ducat întreg la altul.
Dar mai întâi acum să isprăvim
Ce-am început aci, atât de bine;
Și-apoi toți fericiții-aceștia, cari
Au îndurat cu noi amare zile,
Din țara ce ne-a fost înapoiată
Să se împărțească fiecare,
Cum se cuvine după rangul său.
Dar pân' atuncea, să uităm mărirea
Ce ne-a venit acuma, și să 'ncepem
Petrecerea aceasta câmpenească.
Să cânte muzica! Voi, miri, mirese,
Săltați acum în joc cu bucurie.

JAQUES

Să am iertare, domnule. De cumva
Am înțeles eu bine, ducele
S'a hotărît să se călugărească,
Să părăsească strălucirea curții?

JAQUES DE BOYS

Așa e.

JAQUES

Am să mă duc la el, căci pocăiții

Aceștia pot să te învețe multe.

(Către Ducele Senior) Vă las în cinstea ce aveți alt' dată,

De care-ați dovedit că sunteți vrednic

Și prin răbdarea și virtutea voastră.

(Către Orlando) Și dumneata rămâi cu dragostea

De care vrednic te-a făcut credința.

(Către Oliver) Cu-a ta moșie și-ai tăi mari prieteni,

Și cu iubita-ți eu te las cu bine.

(Către Silvius) Tu cu culcușul ce ți se cuvine.

(Către Tocilă) Și tu cu cearta, căci cu voie bună

Doar două luni de-oți duce-o împreună.

— Și-acum petreceți toți voiși în joc,

Iar eu mă duc să-mi caut un alt loc.

DUCELE SENIOR

Stai Jaques, stai.

JAQUES

Nu-s de petreceri eu, colo 'n spelunca

Cea părăsită vă aștept porunca.

(Iese)

DUCELE SENIOR

Să 'ncepem, toți acum voioși să fie
Și să sfârșim așa cu bucurie.

(Joc)

(Cortina)

EPILOG

ROZALINDA

Nu este obiceiul de a vedea o eroină ca epilog, dar aceasta nu este mai nepotrivit decât de a vedea pe erou ca prolog. Dacă este adevărat că vinul bun n'are nevoie de reclamă, este adevărat și că o piesă bună n'are nevoie de epilog; totuși unde e vin bun se pune în fața prăvăliei o coroană de iederă ¹⁾ și pieșele bune se dovedesc și mai bune cu ajutorul unor bune epiloguri. În ce încurcătură mă aflu eu, care nici nu sunt un bun epilog, nici nu pot să vă cer bunăvoința pentru o piesă bună! Nu sunt îmbrăcată ca cerșetor, și nici nu-mi stă bine să cerșesc; de aceea am să vă rog fierbinte; și am să încep cu femeile. Vă poftesc, o femeilor, din dragostea ce aveți pentru bărbați, să arătați că vă place și cât vă place această piesă; și vă poftesc, o bărbaților, din dragostea ce o aveți pentru femei, — și cum văd după zâmbetul vostru niciunul din voi nu le urăște, — să vă înțelegeți cu femeile ca să placă piesa. Dacă aș fi femeie ²⁾

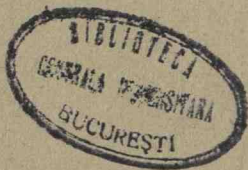
¹⁾ Era obiceiul să se atârne un mănunchi de iederă la ușa cârciumii când se aducea vin.

²⁾ Rolurile de femei erau jucate de bărbați.

aș săruta pe toți aceia dintre voi care ar avea bărbi care să-mi placă, o față cu vino 'ncoace și o gură de care să nu-mi fie scârbă; și nu mă 'ndoiesc că toți cei ce au o barbă sau o față plăcută și o gură dulce, pentru gândul meu cel bun față de ei, când m'oi închina înaintea lor, îmi vor răspunde cu un « rămas bun ».

(Iese)

SFÂRȘIT



MONITORUL OFICIAL ȘI
IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI — 1942



VERIFICAT
2017

VERIFICAT
2007